

Syllabus

Aanspreekpunt

Integriteit

(API)

voor jeugdwerkers

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1.	Wat?	3
1.2.	Waarom?	3
2.	Integriteitsbeleid	3
2.1.	Beleidspiramide	3
2.2.	Stappenplan Integriteitsbeleid	5
2.3.	Grenswijs	5
2.4.	Ernstinschattend systeem	5
2.5.	Organisatiebreed draagvlak creëren	8
3.	Profiel Aanspreekpersoon Integriteit	8
3.1.	Definitie integriteit	8
3.2.	Algemene taakomschrijving API	8
4.	Reactiebeleid integriteitsschendingen	11
4.1.	Wat?	11
4.2.	Algemene principes in het omgaan met integriteitsschendingen	11
5.	Extra informatie	16
5.1.	Websites	16
5.2.	Relevante extra opleidingen	16
6.	Bronnen	19
7.	Informatiefiches	19
7.1.	Fiche 1: Gespreksvaardigheden	21
7.2.	Fiche 2: Thema Pesten	27
7.3.	Fiche 3: Thema Agressie	33
7.4.	Fiche 4: Thema Seksueel grensoverschrijdend gedrag	37
7.5.	Fiche 5: Thema Discriminatie	41
7.6.	Fiche 6: Communicatie met ouders bij integriteitsschendingen	45
7.7.	Fiche 7: Juridische Q&A	47
7.8.	Fiche 8: Netwerk van de API	57

1. Inleiding

In deze syllabus gebruiken we de benaming aanspreekpunt en aanspreekpersoon door elkaar. Wanneer we aanspreekpersoon gebruiken, leggen we de focus meer op de persoon die de rol van API invult.

1.1. Wat?

Een aanspreekpunt integriteit (API) is een laagdrempelig aanspreekpunt waarbij kinderen, jongeren, hun ouders, begeleiders of andere betrokkenen terecht kunnen met een vraag, vermoeden of klacht over een integriteitsschending. Een aanspreekpersoon integriteit draagt er mee zorg voor dat het beleid voldoende aandacht geeft aan preventie van en omgaan met integriteitsschendingen. Dat betekent dat er, ook los van incidenten, gereflecteerd wordt op bestaande praktijken, dat mogelijke risicofactoren in kaart worden gebracht en dat er initiatieven worden genomen voor een veiliger en gezonder klimaat.

1.2. Waarom?

Omdat het de verantwoordelijkheid is van de jeugdorganisatie om te waken over de bescherming van kinderen en jongeren die aan hen worden toevertrouwd. Meldingen van kinderen en jongeren met integriteitsschendingen in een jeugdwerkcontext maken duidelijk dat het geen onbelangrijk probleem is, en dat nog veel incidenten niet worden gemeld en/of niet tijdig worden opgemerkt en aangepakt. Een duidelijk, eerste aanspreekpunt moet onderdeel uitmaken van een beleid om meer verantwoordelijkheid te nemen voor die veiligheid.

2. Integriteitsbeleid

Alle Vlaams erkende jeugdwerkorganisaties moeten een integriteitsbeleid hebben en uitvoeren. Wat is een integriteitsbeleid? Een geheel van beleidsinstrumenten op organisatieniveau met de volgende doelstellingen: de bewaring en de bevordering van de individuele fysieke, psychische en seksuele integriteit van personen; de bevordering van de integriteit van de organisatie in haar geheel en het integer handelen van haar jeugdwerkers.¹

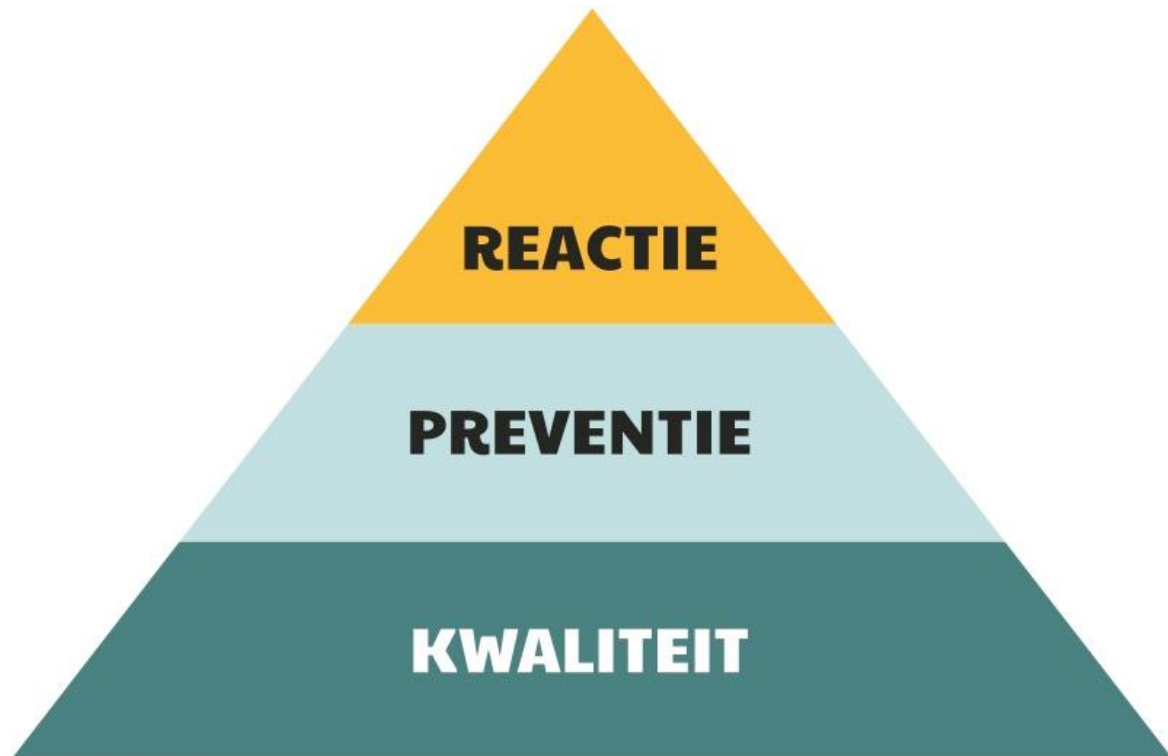
Het is de verantwoordelijkheid van de organisatie om een integriteitsbeleid te hebben, uit te voeren en bij te sturen. De API kan hier een rol in spelen, maar is niet alleen verantwoordelijk hiervoor.

2.1. Beleidspiramide

Voor het uitwerken van een integriteitsbeleid raden we aan om te werken op basis van de beleidspiramide (zie figuur). Deze piramide staat voor een integrale aanpak op kwaliteitsniveau, preventieniveau en reactieniveau. De interventies of maatregelen op het onderste niveau moeten eerst goed draaien voor de interventies op bovenliggende niveaus op volle kracht kunnen werken. Hoe hoger je in de piramide gaat, hoe meer je focust op het probleem.

---

¹ https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2023-06/LJW_leidraad_aanvraag_erkenning_2024.pdf

Bron: www.grenswijs.be

Kwaliteitsniveau

Maak een kader waarin samenleven en spelen op een veilige en fijne manier kan. Zorg voor een duidelijke visie op het bevorderen van gepast omgaan met elkaar, vriendschappen, relaties en seksualiteit en op het omgaan met grensoverschrijdend gedrag. Beschrijf duidelijk gewenst en ongewenst gedrag, de richtinggevende waarden, basisprincipes en uitgangspunten en schets een beeld van de gewenste situatie. Beschrijf in regels en afspraken hoe je als organisatie verwacht dat mensen met elkaar leven, spelen, werken en hun seksualiteit beleven.

Preventieniveau

Voorkom grensoverschrijdend gedrag. Bouw verder op de visie en maatregelen van het kwaliteitsniveau en ga dieper in op het herkennen van risicovolle situaties en het investeren in acties om deze risico's te verminderen of weg te werken. Ga als organisatie mogelijke aanleidingen na van grensoverschrijdend gedrag. Onderzoek, signaleer en definieer risico's. Bepaal daarnaast wat je als organisatie goed doet. Maak een plan met acties om gewenst gedrag te bevorderen en grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en er gepast mee om te gaan. Neem zoveel mogelijk aanleidingen, frustraties en risico's weg. Leg taken en verantwoordelijkheden rond dit thema vast. Vergroot zo de kans om het beleid uit te voeren. Organiseer vorming over grensoverschrijdend gedrag.

Reactieniveau

Reageer op incidenten en bied bijhorende zorg, leerkansen en herstel aan. De maatregelen op het reactieniveau bouwen verder op die van het preventieniveau en bepalen hoe er met een incident kan worden omgegaan en welke nazorg, leerkansen en herstel er moeten voorzien worden. Waar en bij wie kunnen mensen binnen je organisatie terecht? Hoe breng je mensen op de hoogte van deze kanalen? Welke begeleiding wordt er voorzien voor de betrokkenen? Geef richtlijnen om te leren uit incidenten. Bespreek en analyseer samen incidenten en ontdek zo patronen en oorzaken en achterhaal succesfactoren en knelpunten. Op basis daarvan stuur je de werking bij om het aantal en de ernst van incidenten te verminderen.

2.2. Stappenplan Integriteitsbeleid

Wil je als organisatie een beleid uitwerken aan de hand van een behapbare tool die je stap voor stap meeneemt met fijne, interactieve methodieken? Dan is het gratis Stappenplan Integriteitsbeleid hét instrument! Je vindt hem hier: www.pimento.be/tool-integriteitsbeleid-jeugdwerk/.

2.3. Grenswijs

www.grenswijs.be is een website die ontwikkeld is om informatie en tools te bieden om met een integriteitsbeleid aan de slag te gaan. Je vindt er tools om je beleid te scannen, je beleidsplan vorm te geven en daarnaast kan je ook concreet inzichten opdoen en oefenen op het inschatten van en reageren op grensoverschrijdend gedrag.

2.4. Ernstinschattend systeem

Wat?

Om in te schatten of een situatie al dan niet grensoverschrijdend is, maken we gebruik van het ernstinschattend systeem. Dit systeem is gebaseerd op het [Sensoa Vlaggensysteem](http://www.vlaggensysteem.be) (www.vlaggensysteem.be) en helpt begeleiders, medewerkers, bestuursleden, maar ook ouders en kinderen en jongeren zelf beter in te schatten wanneer gedrag grensoverschrijdend is of niet. Het systeem bestaat uit vier vlaggen en zes criteria om gedrag te beoordelen. Het schetst ook een pedagogische reactie per vlag, waar de begeleider zich kan op baseren in de reactie of aanpak.

Waarom?

Er is vaak een groot verschil in de persoonlijke meningen en reactiewijzen van begeleiders, waardoor kinderen en jongeren soms heel verwarrende boodschappen krijgen. Begeleiders voelen zich meestal onzeker en dit systeem geeft houvast en creëert een gemeenschappelijke taal en een basis voor overleg. Het systeem biedt een objectieve manier om grensoverschrijdend gedrag in te schatten, bespreekbaar te maken en gepast te reageren. Het systeem doet je reflecteren en objectiever naar situaties kijken. Zo bepaal je beter welke reacties, maatregelen, begeleiding en zorg nodig zijn voor de betrokkenen, de omstanders, de omgeving en het beleid van je organisatie.

Wie?

Elke begeleider, medewerker of de verantwoordelijke, maar ook ouders en kinderen en jongeren zelf kunnen hier steun aan hebben.

Hoe het ernstinschattend systeem gebruiken?

Het systeem is interessant om een gemeenschappelijke visie en taal te ontwikkelen tussen collega's of begeleiders onderling. Het kan helpen regels af te spreken met de kinderen en jongeren over wat oké is en wat niet (en waarom). Ook in de communicatie naar vrijwilligers en ouders kan de methodiek worden gebruikt om duidelijkheid te creëren en gesprek te faciliteren.

Criteria

Wederzijdse toestemming

In welke mate stemmen de betrokkenen toe of in welke mate is er een akkoord voor dit specifieke gedrag? Enerzijds bekijk je op individueel niveau of de betrokkenen toestemming geven voor het gestelde gedrag. Stemmen ze toe? Hebben ze hier expliciet om gevraagd? Is het gewenst? Anderzijds onderzoek je hoe er op maatschappelijk niveau naar dit gedrag gekeken wordt. In het contact met mensen bestaan er namelijk veel formele en informele regels over hoe je met elkaar omgaat. Het is

belangrijk dat je weet wat de gangbare omgangsvormen, normen en waarden binnen de maatschappij zijn én ze ook toepast.

Wederzijdse toestemming ('consent') betekent dat beide partijen met volle bewustzijn moeten instemmen. Als de ene partij de andere in het ongewisse laat, misleidt, bedriegt of overrompelt, kan je niet van toestemming spreken. Het moeilijke bij dit criterium is dat toestemming vaak non-verbaal wordt gegeven, en dat deze in de loop van het contact kan veranderen of ophouden. En dat beide partijen daarmee rekening moeten houden. Voor jongeren is dat dus niet gemakkelijk: om signalen correct in te schatten, om zelf duidelijke signalen te geven, en om te stoppen op het moment dat de andere partij afhaakt.

Gelijkwaardigheid

Een situatie kan over de grens gaan zodra er een ongelijkwaardigheid is tussen de betrokkenen, in het nadeel van het doelwit. Dan is er sprake van een machtsoverwicht. (On)gelijkwaardigheid tussen de betrokkenen kan voorkomen in aantal, leeftijd, kennis, intelligentie, aanzien, macht, functie of positie, levenservaring, rijpheid, status,... In peestsituaties is er altijd sprake van ongelijkwaardigheid in het nadeel van het slachtoffer. Ook in seksuele interactie zijn beide partijen best aan elkaar gelijkwaardig, zodat de een de ander niet overheerst.

Vrijwilligheid

Bij dit criterium gaat het erom dat je uit vrije wil in de situatie zit en dat je uit vrije wil interageert met de ander. Het betekent ook dat je op eender welk moment 'stop' kan zeggen en uit de situatie kan stappen.

Er is geen vrijwilligheid wanneer iemand fysiek of psychisch gedwongen wordt om dingen te doen. Het kan gaan om druk, dwang, misleiding, chantage, list, dreigement, manipulatie of dwingen tot geheimhouding. De situatie wordt ernstiger naarmate je moeilijker uit de situatie kunt weggaan.

Ontwikkeling en functioneren

Dit betekent dat de jongere gedrag vertoont dat voor zijn/haar/hun leeftijd of ontwikkeling verwacht kan worden. Met andere woorden: wordt dit gedrag verwacht op deze leeftijd, of zien we gedrag van jongere of oudere kinderen of jongeren?

Als een volwassene het gedrag stelt ten opzichte van een minderjarige gaan we ervan uit dat hij/zij/die zou moeten weten wat kan en wat niet kan op het vlak van integriteit. Als het gedrag de normale ontwikkeling van het kind kan schaden, is de situatie niet oké.

Er zijn ook jongeren waarvan het ontwikkelingspatroon om diverse redenen niet volgens de gebruikelijke weg verloopt. Dan zal een vertaling van het criterium 'ontwikkelingsadequaat' nodig zijn. Er kan bijvoorbeeld een verschil zijn tussen de biologische en de mentale leeftijd van een jongere, waardoor hij/zij/die in de ogen van de buitenwereld onaangepast gedrag vertoont.

Context

Het lichamelijk of seksueel gedrag moet aangepast zijn aan de situatie, de omgeving en de omstandigheden. Afhankelijk van de etiquette en spelregels in een context wordt de situatie minder ernstig of is ze helemaal oké. Of omgekeerd: hoe minder passend het gedrag in de desbetreffende context, hoe ernstiger de situatie wordt. Contextgebonden afspraken en regels zijn niet altijd duidelijk. Dit kan verwarring scheppen. Gebrek aan duidelijke regels en afspraken maakt het er niet gemakkelijker op.

Agressie en pesten past in geen enkele context (tenzij het om een afgebakende sport of een rollenspel in een training zou gaan). Bij seksueel gedrag is de context waarbinnen het zich afspeelt van belang. In een openbare ruimte waar ook anderen aanwezig zijn, gelden de regels van de 'openbare zeden'. Doet dit gedrag zich voor in intieme kring of in alle privacy, dan wordt niemand gestoord.

Impact

Gedrag kan fysieke, emotionele of psychische schade veroorzaken bij jezelf, de ander en omstanders. Een situatie gaat over de grens als er een negatieve impact of schade is.

Bepaalde factoren kunnen de impact ernstiger maken: herhaling en/of duur; intensiteit; besef en/of intentie van de plegger; gebruikte middelen, objecten en methoden; bereik; steun; ...

De vlaggen

Na het beoordelen van de criteria, ken je een vlag toe aan de situatie. Als een situatie aan alle zes de criteria voldoet, is ze oké (groen). Als aan één of meer criteria niet wordt voldaan, of als er twijfel is, is de situatie niet oké (geel, rood of zwart). Opgelet! De zes criteria zijn geen optelsom. De kleur van de vlag volgt niet automatisch uit het aantal overschreden criteria, maar hangt samen met de mate van grensoverschrijding. Een vlag kan veranderen door de combinatie van de criteria of doordat een factor een situatie verergert.

In je organisatie streef je naar zoveel mogelijk groene kleuren. Er is echter zeer veel licht grensoverschrijdend gedrag in elke organisatie. Grenzen aftasten en er soms eens licht over gaan, hoort vaak bij een leerproces. Zeker bij jongeren zijn grenzen nog niet duidelijk en leren ze pas de grens kennen door ze soms eens te overschrijden. Door te benoemen wat de grens is, leer je ze welk gedrag oké is en streef je dus naar zoveel mogelijk groene kleuren in je organisatie.

Groene vlag: aanvaardbare situatie

Zijn alle gedragscriteria oké? Dan gaat het om een aanvaardbare of zelfs prettige situatie met normaal, te verwachten gedrag. De situatie krijgt dan een groene kleur.

Gele vlag: licht grensoverschrijdende situatie

Het gaat om een situatie met beperkte gevolgen. Vaak gaat het om emotioneel gedrag of om licht aanvallende, kwetsende of vijandige (non)-verbale uitingen in het luchtledige of gericht naar objecten, situaties, werking of omgang. Het is heel menselijk. De meeste mensen leren vaak door grenzen af te tasten en gaan al dan niet bewust over de grens. Dat heeft geen grote gevolgen als het tijdig begrensd en geduid wordt. Het kan ook gaan om een situatie waarbij iemand onopzettelijk of onbewust een fout maakt met een beperkt gevolg. Het gestelde gedrag is voorstelbaar (je kan erin komen gezien de omstandigheden) en net op of over de grens van acceptabel. Wees wel alert. Het gedrag kan een signaal zijn dat er een meer ernstige grensoverschrijding op komst is.

Rode vlag: ernstig grensoverschrijdende situatie

Hier gaat het om een situatie met persoonlijke schade voor doelwit en/of plegger. Hun veiligheid is echter niet in het gedrang. Mogelijk is er dwang, manipulatie of intimidatie in het spel. Daarnaast kan er ook sprake zijn van ongelijkwaardigheid in het nadeel van het doelwit.

Zwarte vlag: zwaar grensoverschrijdende situatie

Hier gaat het om een situatie met zware persoonlijke schade waarbij de veiligheid en/of het functioneren van de betrokkenen in het gedrang is. Denk bijvoorbeeld aan zware pesterijen, zwaar escalerend agressief gedrag vanuit emoties of frustratie, persoonlijke bedreiging, een overval, zwaar fysiek agressief gedrag of een verkrachting. Het gaat om een situatie waarbij er gevaar is voor jezelf

en/of anderen. Dit gevaar kan zowel psychisch als fysiek zijn. Er is manipulatie, intimidatie of dwang in het spel.

2.5. Organisatiebreed draagvlak creëren

In de opleiding en syllabus kom je te weten hoe en wat de rol van Aanspreekpersoon Integriteit inhoudt en met zich meebrengt. Maar hoe zorg je ervoor dat iedereen binnen je organisatie mee is met het API-verhaal? Communicatie is de sleutel tot succes. Neem je vrijwilligers, deelnemers, ouders, ... mee in het beleid van de organisatie. Bepaal samen met je team wanneer jullie wat over integriteit en Aanspreekpunt Integriteit communiceren. Profileer de API-werking in het begin van het jeugdwerkjaar, verduidelijk de rol op de website, neem de nodige info mee in informatieboekjes, op sociale media, ... Bekijk het breed. Ter inspiratie vind je op [de website van De Ambrassade](http://de_website_van_De_Ambrassade) (ambrassade.be/nl/kennis/artikel/waar-vind-ik-mijn-api) een overzicht van hoe alle organisaties met een API de bekendmaking op hun website aanpakken.

Als Aanspreekpunt Integriteit sta je vaak wat verder af van de deelnemers, ouders, vrijwilligers. Denk na over welke principes en inhouden je best meegeeft voor collega's en/of vrijwilligers die op de eerste lijn de casussen binnen krijgen. Hoe doen zij deze eerste opvang? Wat is jouw rol als API naar hen toe en wat mogen zij van jou verwachten? Kunnen ze bij jou ventileren en pingpongen? Wanneer is hun rol vervuld en neem jij de casus verder over? Is er verder mogelijkheid tot oefening of intervisie rond casussen onder collega's, vrijwilligers?

Denk na over hoe je vrijwilligers, collega's meeneemt in de integriteitsthema's via vormingen, informatiemomenten,... Ga aan de slag met tools als **(n)iets mis mee?!** en **Grenswijs**, waarmee je ze inzicht geeft over integriteitsschendingen, de inschatting ervan, en hoe ermee om te gaan.

Als API sta je er niet alleen voor! Weet dat je kan terugvallen op collega's, andere API's, en ook de aanspreekpersoon rond Integriteit binnen De Ambrassade. Zorg er mee voor dat er een team wordt samengesteld dat instaat voor het uitwerken van het integriteitsbeleid.

3. Profiel Aanspreekpersoon Integriteit

3.1. Definitie integriteit

Het recht op integriteit staat in de Belgische grondwet: *"Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit."* Het begrip werd niet verder verduidelijkt. In een aantal internationale conventies komt het recht op lichamelijke integriteit voor.

Van Obbergen zegt hierover: "De kern is dat een persoon zelf mag en kan bepalen welke ingrepen het van buitenaf duldt en dat het niet gedwongen mag worden iets anders te doen dan wat hij of zij zelf beoogt" en nog "Integriteit gaat om het leren grenzen stellen én om het leren omgaan met grenzen, bepaald door anderen en door maatschappelijke waarden en normen".

3.2. Algemene taakomschrijving API

Het aanspreekpunt integriteit is het eerste contactpunt bij integriteitsschendingen. De API luistert naar de vraag of het verhaal en verwijst de melder door wanneer nodig naar hulpverlening, politie of justitie of verleent advies bij de mogelijke vervolgstappen, zonder aan waarheidsvinding te doen. Het aanspreekpunt registreert het aantal en de aard van de meldingen en vaststellingen.

Verder formuleert de API ook adviezen over preventieve activiteiten binnen de organisatie en kan de API het bestuur helpen met het realiseren van initiatieven op dat vlak.² De API volgt de maatregelen in het beleidsdocument op en voert ze uit.

Opgelet: Het is wellicht niet realistisch om te verwachten dat de API meteen over alle competenties beschikt. Het is daarom belangrijk dat de API het vermogen en de wil heeft om deze competenties maximaal en zo snel mogelijk te ontwikkelen.

Wat is een API niet?

- een hulpverlener: start geen hulpverleningsproces en heeft geen beroepsgeheim
- een onderzoeksrechter: moet niet achter de feiten aangaan, doet niet zelf aan waarheidsvinding
- een journalist: moet niet iedereen informeren die nieuwsgierig is, denk goed na wat de need to know informatie is voor iemands taak
- een bestuurder: heeft geen verantwoordelijkheid maar enkel een adviserende rol, de melder kiest zelf hoe die verder gaat. De API is ook bij voorkeur (en in de mate van het mogelijke) geen bestuurslid of alleszins niet iemand die een machtspositie heeft of waar geen collegiale controle mogelijk is.

Taken van de API

We beperken ons in deze omschrijving tot **een API op niveau van de organisatie**. De taken van de API worden hieronder uitgelegd aan de hand van de beleidspiramide.

A. Reactieniveau: Aanspreekpersoon, eerste opvang en coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing

Aanspreekpersoon en eerste opvang

De API is binnen de organisatie het eerste aanspreekpunt voor wie een vraag, opmerking, klacht of andere boodschap heeft in verband met een integriteitsschending en hier met iemand over wil spreken. De melder kan zowel een kind/jongere, een ouder, partner of andere betrokkenen, zoals een begeleider, medewerker of bestuurder zijn.

De API:

- luistert naar het verhaal van de melder of vraagsteller (zonder de rol van hulpverlener op te nemen);
- toont voldoende empathie, geeft de melder het gevoel dat er geluisterd wordt en stelt het verhaal niet in vraag;
- vormt zich een beeld van de situatie en moet zelf een inschatting kunnen maken van de feiten in overleg met een intern team of met de hulp van externe experts;
- probeert in te schatten welke stappen noodzakelijk zijn;
- stemt af met betrokkenen welke stappen ze willen zetten;
- bij onterechte klachten of lichte feiten kan de API adviseren hoe men dat op de eerste lijn kan opvolgen;
- adviseert het eerstelijnsniveau over afspraken en procedures;
- kan eventueel rechtstreeks met de betrokkenen (pleger, slachtoffer) in gesprek gaan over afspraken en procedures;

---

² Keuze van de organisatie hoe ver de rol/taak van de API reikt.

- maakt een correcte registratie en een schriftelijk verslag van vragen en incidenten en van de wijze waarop deze zijn opgevolgd;
- maakt in de organisatie afspraken over de registratie en terugkoppeling van interventies bij een integriteitsschending;
- respecteert de regels rond discretieplicht;
- respecteert de meldingsplicht;
- heeft/kent een duidelijk contactpersoon binnen het bestuur van de organisatie (bv. de voorzitter) of kan rekenen op een intern overleg;
- wordt via een duidelijk mandaat aangesteld door het bestuur of leidinggevende.

Coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing

De API zorgt ervoor dat elke vraag of klacht serieus wordt genomen. De API ziet erop toe dat de interne procedure wordt gevolgd en biedt ondersteuning bij de stappen die moeten worden gezet tijdens het intern behandelen van een vraag, klacht of melding. Daarvoor kan de API het reactiebeleid gebruiken. De API heeft geen hulpverlenende of onderzoekende rol. Voor professionele ondersteuning, hulpverlening of melding, verwijst de API door naar externe instanties binnen hulpverlening, politie en/of justitie. De API kan hierbij gebruikmaken van het **netwerk van de API** (zie fiche 8 – netwerk van een API).

De API:

- kan op vraag het eerstelijnsniveau advies geven over het opvolgen van vragen of klachten met alle betrokkenen en over de te nemen stappen;
- koppelt terug naar een intern overleg;
- bespreekt met de melder of betrokkene mogelijke doorverwijzingen of verleent advies over mogelijke stappen;
- beschikt over een actueel netwerk en sociale kaart;
- kan doorverwijzen naar hulp, bemiddeling of een meldpunt;
- doet doorverwijzing op een warme manier, zodat de drempels naar externe hulpverlening zo goed mogelijk worden weggewerkt;
- informeert over afspraken, procedures of reglementen die binnen en buiten de organisatie bestaan;
- werkt conform het uitgewerkte reactiebeleid, de procedures en reglementen van de organisatie.

B. Preventieniveau: Preventieactiviteiten en ondersteuning

De API:

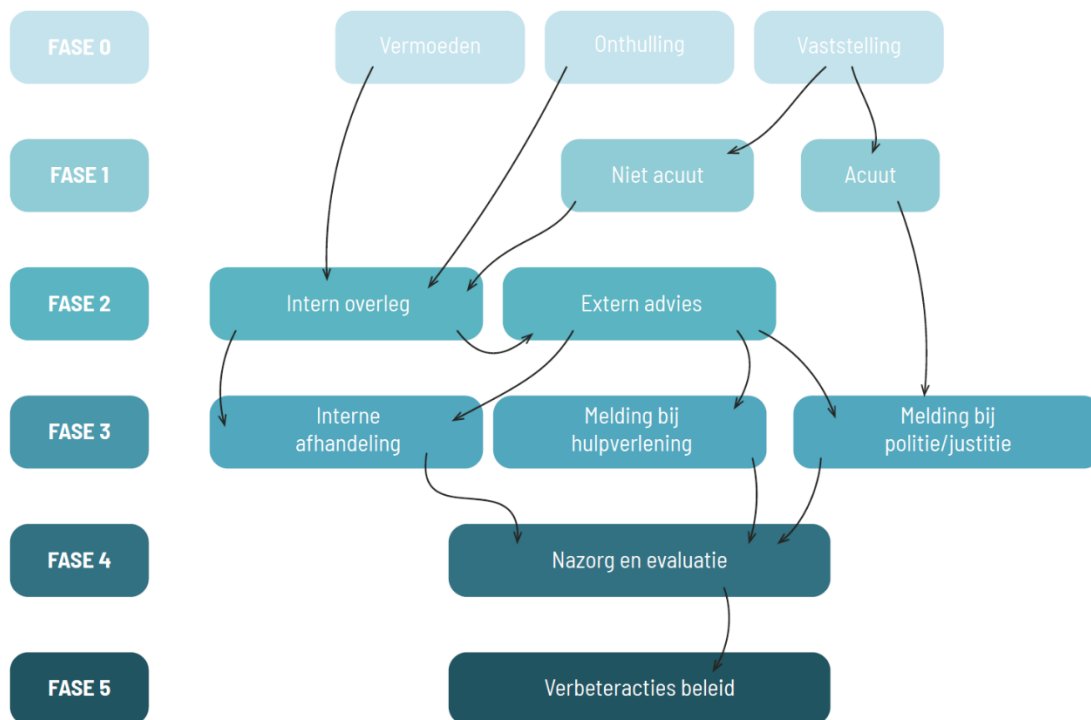
- zorgt samen met het bestuur dat iedereen op de hoogte is van het bestaan en de rol van de API;
- profileert zich binnen de organisatie (bv. naar kinderen/jongeren, begeleiders, ouders, vrijwilligers, ...);
- kan in samenspraak met het eerstelijnsniveau zorgen voor bewustmaking in verband met het thema integriteit;
- blijft op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen rond het thema integriteit;
- geeft advies en informatie waarmee gericht beleid kan worden ontwikkeld en verbeterd tegen integriteitsschendingen.

C. Kwaliteitsniveau

De API bouwt activiteiten, ondersteuning, interne procedures, taken van aanspreekpersoon en eerste opvang uit op basis van bestaand of nog te vormen kwaliteitsbeleid.

De API geeft aanbevelingen voor een visie rond gewenst gedrag en omgang met grensoverschrijdend gedrag.

4. Reactiebeleid integriteitsschendingen

4.1. Wat?

Een reactiebeleid beschrijft de stappen die het aanspreekpunt integriteit (API) kan zetten wanneer er een melding binnenkomt over een vermoeden, onthulling of vaststelling van een integriteitsschending. Het is echter geen vaststaand scenario: je zal steeds beslissingen moeten nemen in functie van de ernst en aard van de situatie en in overleg met collega's, verantwoordelijken en eventueel experts buiten de organisatie.

4.2. Algemene principes in het omgaan met integriteitsschendingen

- Alertheid op signalen, uitspraken en vermoedens m.b.t. de lichamelijke, psychische en seksuele integriteit is een basishouding van iedere begeleider, niet enkel van de API.
- Het is belangrijk om zo weinig mogelijk over de hoofden van betrokkenen te spreken, maar steeds in samenspraak met hen te werken, en hen (en eventueel hun ouders) te betrekken bij de stappen die worden gezet.
- Iedereen die te maken heeft met de integriteitsschending (medewerker, API, directie, ...) moet de informatie m.b.t. die integriteitsschending discreet behandelen (discretieplicht, zie fiche 7 - Juridische Q&A). Bij de evaluatie van een integriteitsschending moeten deze mensen informatie uitwisselen om het integriteitsbeleid van de organisatie te verbeteren.

- Het doorgeven van gevoelige informatie aan anderen gebeurt zoveel mogelijk op basis van het principe “**need to know, not nice to know**”. Dit betekent dat enkel informatie die op dat moment noodzakelijk is om de betrokkenen te begeleiden, kan worden doorgegeven.
- Omgaan met geruchten, vermoedens of aanklachten is vaak lastig omdat er veel onduidelijkheid is en men alle betrokkenen in hun waarde wil laten. Ga hier zorgzaam mee om.
- De API voert heel wat taken uit, maar de verantwoordelijkheid voor het integriteitsbeleid en dus ook de reactie op integriteitsschendingen blijft bij de organisatie.

Fase 0 - Melding van vermoeden, onthulling, vaststelling

- Een **vermoeden** is wanneer iemand denkt dat er sprake is van een integriteitsschending, maar hier nog geen duidelijkheid over heeft.
- Een **onthulling** is wanneer iemand vertelt dat er een integriteitsschending heeft plaatsgevonden.
- Een **vaststelling** is als iemand getuige is van een integriteitsschending die plaatsvindt.

Een beleid staat of valt met de meldingsbereidheid van medewerkers of andere betrokkenen bij situaties waar de integriteit wordt bedreigd. Niet alle incidenten worden gemeld. Van zwaardere incidenten wordt het vaakst melding gemaakt, terwijl lichte incidenten of zaken die onmiddellijk werden opgelost, het minst gemeld worden.

Je kan de meldingsbereidheid verhogen door:

- het aanspreekpunt integriteit bekend te maken, zodat het duidelijk is bij wie kan en mag gemeld worden. De API zal zich moeten [profileren](https://ambrassade.be/nl/kennis/artikel/waarvind-ik-mijn-api) (ambrassade.be/nl/kennis/artikel/waarvind-ik-mijn-api) en elke betrokkene krijgt de informatie die nodig is om te weten bij wie men terecht kan;
- een zorgvuldige klachtenbehandeling te voorzien zodat men ziet wat er met de melding gebeurt.

Bij de melding van een incident, zowel bij een vermoeden, onthulling als vaststelling, is het van belang **zorgvuldig in kaart te brengen wat de inhoud van de klacht of melding is** en hoe deze gegevens bij de API terecht komen.

De informatie kan rechtstreeks bij de API komen van een kind of jongere (of familie), via een eerstelijnsjeugdwerker of via het bestuur. Afhankelijk van hoe deze informatie gedeeld wordt, kan het nodig zijn extra informatie in te winnen, om de melding verder in kaart te brengen.

Vaak is de **melder** niet het slachtoffer of een rechtstreeks betrokkene, maar een derde. Soms is de ‘melder’ ook geen rechtstreekse getuige van een voorval, maar werd deze door een betrokkene op de hoogte gebracht. Er kan dus heel wat ruis op de communicatie zitten.

Indien de melder wel rechtstreeks betrokken is:

- Check wat de betrokkenen verwachten
- Hou steeds rekening met de wens van het slachtoffer
- Leg op voorhand jouw rol als API uit en hoe je omgaat met de melding (**discretieplicht**, maar indien het over strafbare feiten gaat, leg je uit dat je dit moet melden (**meldingsplicht**, anders kan er sprake zijn van **schuldig verzuim**))

Maak een **registratieformulier** op waarin je volgende stappen kan noteren. Zo vind je alle informatie terug en kan je deze mee opnemen in verbeteracties.

Fase 1 - Situatie in kaart brengen

Bij de melding van een incident, is het van belang zorgvuldig in kaart te brengen welke informatie men heeft en welke gegevens ontbreken of moeten worden geverifieerd.

In een gesprek met de melder:

- Luister naar de melding, stel **open en gerichte vragen**
- Zorg waar mogelijk voor de **veiligheid** van de melder
- Toon **empathie** met de melder
- Geef uitleg over de **rol van de API** en spreek af over de volgende stappen

Verzamelen van feitelijke informatie:

- Ga niet op onderzoek, maar ga een aantal feitelikheden na (**inschattingsgesprek**, zie fiche 1)
- Breng in kaart wie de betrokkenen zijn en van wie je nog informatie nodig hebt om de situatie in te kunnen schatten
- Maak een inschatting van hoe acuut de situatie is

Communicatie en registratie:

- Vertrouwelijk behandelen van de melding maar geen anonimiteit beloven (**discretieplicht**, geen beroepsgeheim)
- Registratie en rapportering (al of niet geanonimiseerd) van de melding (evt. aan het bestuur³)

Doorverwijzing bij acuut gevaar:

- Wanneer de situatie een acuut gevaar betreft, verwijst je onmiddellijk door naar 112 (zie fase 3 hieronder)

Fase 2 - Inschatten ernst van de situatie & advies formuleren

In deze fase probeer je tot een inschatting te komen van de ernst van de feiten. Divers **intern of extern overleg** kan je hierbij helpen indien nodig. Wanneer het gaat om een lichte integriteitsschending is dit niet steeds nodig. Bij meer ernstige feiten is het goed een vorm van intern overleg te plannen. Handel nooit alleen.

Intern overleg:

- De API kan een vorm van **collegiaal overleg** houden met een aantal collega's die mee kunnen helpen bij het maken van een inschatting.
- Organiseer dit overleg snel en gebruik de elementen uit het inschattingsgesprek (zie fiche 1). Je deelt dus enkel **feitelijke informatie**.
- Je kan gebruik maken van het **ernstinschattend systeem** om de ernst van de situatie te beoordelen.
- Ook de **wettelijke bepalingen** en de eventuele gedragscode (bijvoorbeeld huishoudelijk reglement) kunnen helpen bij het maken van een inschatting.

Extern advies:

Bij fiche 8: netwerk van een API vind je meerdere organisaties terug. Hierbij al kort enkele belangrijke organisaties:

- De API kan terecht bij **1712** voor een extern advies

---

³ Je bepaalt als organisatie zelf of en welke meldingen naar het bestuur worden gecommuniceerd.

- Extern advies wanneer het minderjarigen betreft kan ook bij het **Vertrouwenscentrum Kindermishandeling** van uw regio (zie fiche 8 - Netwerk van API)
- Extern advies rond volwassenen kan bij het **Centrum Algemeen Welzijnswerk** (zie fiche 8 - Netwerk van API)
- Extern advies kan ook ingewonnen worden bij **De Ambrassade**

Advies formuleren:

- Hou bij je advies rekening met de verwachtingen van de betrokkenen en koppel naar hen terug.
- Ga na wat er intern moet gebeuren (korte/lange termijn) en of het nodig is om betrokkenen door te verwijzen naar hulpverlening en/of politie/justitie.
- Registreer het advies in het rapportageformulier. Let op dat de registraties in lijn zijn met de GDPR-regelgeving. Respecteer ook de vertrouwelijkheid en discretieplicht.

Fase 3 - (Meehelpen) uitvoeren van het advies

De API heeft een **adviserende** en **ondersteunende** rol. Het eerstelijnsniveau (bestuurder, leiding, monitor, volwassen begeleider, ...) voert het advies van de API uit of kan in dialoog met de API bepalen welke stappen er best gezet kunnen worden. Afhankelijk van de grootte van de organisatie en hoe dicht de API al dan niet bij het eerstelijnsniveau staat, kan de API in samenspraak deeltaken opnemen.

Interne opvolging:

- Bij een lichte integriteitsschending kan de API adviseren hoe er **(ped)agogisch kan gereageerd** worden t.a.v. alle betrokkenen. Ook inzetten op het verduidelijken of herformuleren van **afspraken**, en/of **coaching van de groep** hierbij, is een mogelijke actie.
- Bij een meer ernstige integriteitsschending kan het van belang zijn om na te gaan hoe de **veiligheid** van betrokkenen kan worden verbeterd en hoe **toezicht** kan worden geoptimaliseerd.
- Vaak moet er ook aandacht gegeven worden aan de **opvang en nazorg** van en voor alle betrokkenen in een incident. En in sommige gevallen kan het nodig zijn naar **herstel** toe te werken.
- Bij ernstige integriteitsschendingen is het nodig na te denken over de toepassing van sancties.
- De API onderneemt acties om noodsituaties te kunnen voorspellen en voorkomen. Bij een noodsituatie staat de API in voor **crisismanagement** om deze situatie te beheersen.
- Bij elke integriteitsschending staat de API in voor transparante **communicatie** naar de betrokkenen, zowel intern als extern.

Hulpverlening:

- Bij een meer ernstige integriteitsschending spreken we over slachtoffers en eventueel ook plegers, en kan een **doorverwijzing naar de hulpverlening of professionele bemiddeling** nodig zijn.
- Daarmee stopt de verantwoordelijkheid van de organisatie of de API niet, want ook na de doorverwijzing zal **verdere opvolging en herstel** nodig zijn. Maak goede afspraken over wat van de API wordt verwacht.

Doorverwijzen houdt in dat je een betrokkene doorstuurt naar een andere organisatie/persoon voor verdere hulp, in de vorm van een (online) gesprek of begeleiding. Er zijn drie soorten doorverwijzen:

- **Aanvullend:** wanneer je zelf te weinig kennis hebt over een bepaald thema zijn er vaak andere hulplijnen met meer expertise over dit thema.
- **Vervolg:** als je merkt dat de betrokkene meer steun en hulp nodig heeft dan je als organisatie kan bieden, dan verwijzen we hen door naar eerstelijns hulpverlening.
- **Noodzakelijk:** wanneer een oproeper lichamelijke klachten heeft of zich in een noodsituatie bevindt, moeten we de jongere doorverwijzen naar de huisdokter of de hulpdiensten.

Wanneer je iemand doorverwijst naar hulpverlening doe je dit op een warme manier. Let bij **warm doorverwijzen** op volgende zaken:

- Beter 1 goede doorverwijzing in de hand, dan 10 in de lucht. Denk goed na wat de meest gepaste doorverwijzing is voor een bepaalde betrokkene.
- Voer het gesprek over de doorverwijzing en bevrage de betrokkenen. Zoek samen uit hoe je de drempel om contact op te nemen zo laag mogelijk kan maken.
- Denk altijd even na over het kanaal dat de melder heeft gebruikt om jou te bereiken. Vaak wordt er bewust gekozen voor een contactkanaal omdat ze daar comfortabel bij zijn, zoek dus een organisatie die zij op dezelfde manier kunnen bereiken.

Politie/justitie:

- De API kan betrokkenen informeren over de mogelijkheid om klacht in te dienen bij politie/justitie. Het gaat in dit geval over **strafbare feiten** (zie fiche 7 – Juridische Q&A)

Fase 4 - Nazorg en evaluatie

In de nasleep van een incident is er vaak weinig aandacht voor de beleving en de gevolgen daarvan voor alle betrokkenen. Zo kunnen gevoelens van onveiligheid of onrecht lang blijven aanslepen en ervaren mensen nadelige gevolgen. Meestal hebben betrokkenen behoefte aan meer en betere **nazorg**. De API neemt hier opnieuw best een **adviserende rol** in, het eerstelijnsniveau bepaalt eventueel mee de uit te voeren stappen en voert het advies uit. In sommige organisaties kan de API ook taken uitvoeren in deze fase.

Bovendien is gebleken dat, hoe beter de organisatie de nazorg heeft georganiseerd, hoe minder er sprake is van herhaling van dezelfde soort incidenten. Ook de transparantie over hoe het incident is opgevolgd, zorgt voor een gevoel van veiligheid en vertrouwen in de organisatie:

- Organiseer **nazorgsgesprekken** (zie fiche 1) met betrokkenen. Meestal is het goed om kort na de incidenten mensen de kans en de ruimte te geven om ervaringen te bespreken. Herhaal deze nazorgsgesprekken op korte termijn. Hiervoor kan je ook terecht bij de diensten voor slachtofferhulp van het CAW (groepsdebriefing).
- Heb ook aandacht voor de **communicatie** naar een bredere groep mensen.
- Je maakt best afspraken rond hoe het eerstelijnsniveau terugkoppelt na het uitvoeren van de stappen van het advies (naar de API).
- Het incident wordt afgesloten met alle rechtstreeks betrokkenen, er is informatie over welke stappen zijn gezet en welke nog zullen worden uitgevoerd.
- Het kan belangrijk zijn de gevolgen in kaart te brengen.

Evaluatie van het proces bij alle betrokkenen kan waardevolle informatie geven over hoe de behandeling vanuit het eerstelijnsniveau werd ervaren, en waar eventueel verbeterpunten zitten voor het beleid:

- Zijn mensen tevreden over hoe het incident werd opgevolgd? Verliep de communicatie goed? Wat liep goed en wat kon anders?
- De API kan suggesties doen aan het bestuur over hoe deze evaluatiegegevens kunnen verzameld en geïnterpreteerd worden.

Fase 5 - Verbeteracties in het beleid

Een incident is een goed moment om kritisch naar het eigen beleid en de praktijk van de organisatie te kijken. Moeten er zaken worden aangepakt? Zijn afspraken onduidelijk? Is er te veel ruimte voor interpretatie? Hoe wordt het toezicht uitgevoerd? Zijn alle begeleiders vertrouwd met de basisafspraken? .... Tijd om een reflectie te maken en een paar verbeteracties voor te stellen en uit te voeren.

Analyse van het incident:

- Het is goed alle factoren die hebben bijgedragen aan het incident in kaart brengen en de mogelijke oorzaken te onderzoeken. Het kan ook gaan om gebeurtenissen die aan het incident vooraf gingen.
- Maak ook een risicotaxatie: wat is de kans dat zich dit nogmaals kan voordoen?

Stel een lijst met mogelijke verbeteracties op, zowel op kwaliteits-, preventie- als reactieniveau. Je hoeft niet na elk incident een analyse te maken. Doe dit na een periode waarin veel activiteiten zijn geweest. Bijvoorbeeld: doe als kamporganisatie een analyse na de zomer om deze periode te evalueren en verbeteracties te formuleren naar de volgende zomer toe.

5. Extra informatie

5.1. Websites

<https://ambrassade.be/nl/kennis/integriteit>

<https://www.pimento.be/>

<https://www.grenswijs.be/>

<https://www.sensoa.be/>

<https://tumult.be/>

5.2. Relevante extra opleidingen

Opleiding conflictbemiddeling in het jeugdwerk

Een tweedaagse opleiding rond bemiddeling, begeleid door Sabine Coppens (professioneel bemiddelaar bij Netwerk Onderwijs Mediation). Deze opleiding wordt 2-jaarlijks georganiseerd. Meer info via <https://tumult.be/conflictbemiddeling>

Vorming Conflict in je groep voorkomen

Conflicten voorkomen is makkelijker dan oplossen. Dat is het startpunt van deze vorming. Als je een veilige omgeving kan creëren waar kinderen en jongeren zichzelf kunnen zijn, kom je tot een omgeving

waar conflict veel minder vaak voorkomt. Er zijn 1001 manieren om in te zetten op zo'n omgeving. Maar waar begin je? En waarom? <https://tumult.be/conflix-or-chill-conflict-in-je-groep-voorkomen>

Vorming Reageren op conflict

Twee jongeren die maar niet van hun standpunt afwijken? Leiding die het niet eens wordt over het verloop van hun kamp? In deze vorming krijg je inzicht in conflict: Hoe ontstaat het? Welke conflictstijl kan je aannemen en welke conflictstijl levert welk resultaat op? Je leert alles over de basishouding waarmee je conflict kan voorkomen én aanpakken. <https://tumult.be/do-the-conflix-fix-reageren-op-conflict>

Vorming Conflicthantering in situaties met alcohol

Deze vorming ondersteunt je als vrijwilliger bij het omgaan met lastig, gevaarlijk of agressief gedrag in combinatie met alcohol. Een ideale vorming voor jeugdhuizen of andere jeugdorganisaties die hiermee te maken krijgen. <https://tumult.be/hou-het-conflict-in-de-fles-conflicthantering-in-situaties-met-alcohol>

Vorming Straffen en belonen (basis - gevorderd)

Een kind loopt weg, een jongere weigert mee te doen, een groepje haalt vandalenstreken uit,... Hoe ga je met deze conflicten om? Sprokkel tips over straffen en belonen! <https://tumult.be/straffen-en-belonen-basis>

Vorming omgaan met agressie

Plots ontploft de situatie en sta je met je mond vol tanden. Elke begeleider maakt dit wel eens mee. In deze vorming leer je agressie beter begrijpen. Vanwaar komt dat storend gedrag? Hoe reageer je erop? En op welke manier kun je agressie voorkomen? <https://tumult.be/omgaan-met-agressie>

Vorming Pesten aanpakken met No Blame (basis - gevorderd)

In deze vorming sta je stil bij vragen als 'Wat is pesten?', 'Wie is allemaal betrokken in een pestsituatie?' en 'Hoe voorkom je pesten?'. Daarna zoom je in op de 7 stappen van No Blame. <https://tumult.be/pesten-aanpakken-met-no-blame-basis>

Vorming Cyberpesten in het jeugdwerk

1/8 jongeren wordt gepest via het internet. Krijgen jouw leden of leiding ook te maken met gênante foto's op TikTok, worden ze uitgesloten in Whatsapp-groepen of duiken er belachelijke posts op via Snapchat? Doe er iets aan! <https://tumult.be/cyberpesten-in-het-jeugdwerk>

Vorming Reageren op haatspraak

"Vuile homo", "Alle moslims zijn terroristen", "Maar zwarten zijn nu eenmaal aapachtigen". Kom jij met je jeugdvereniging ook met haatspraak in aanraking op sociale media of daarbuiten? Je krijgt een overzicht van mogelijkheden hoe je als groep of als individu kunt reageren. Verwacht je aan tools en methodieken om educatief aan de slag te gaan. We gaan ook aan de slag met (jouw) concrete cases. <https://tumult.be/hoe-reageer-je-op-haatspraak>

Vorming diversiteit en toegankelijkheid

Kinderen met een vluchtverhaal zijn in de eerste plaats kinderen. En kinderen willen spelen! Maar zijn ze ook welkom op jouw speelplein of in jouw jeugdbeweging? Ontdek praktische tips over hoe je jonge nieuwkomers kan vinden, bereiken en motiveren. Deze tips komen uit de ervaringen van Tumult van

hun zomerkampen en animatorcursussen en het project Wereldspelers. <https://tumult.be/jeugdwerk-zonder-grenzen-betrek-jonge-nieuwkomers-in-je-werking>

Vorming Identiteit en mentaal welzijn

Ik, jij, wij, ... Een goede basishouding rond identiteit is belangrijk: iedereen is anders of toch niet? Iedereen moet zich goed kunnen voelen. Dat gaat niet altijd vanzelf. Met een goede basishouding rond identiteit bij kinderen, jongeren en medebegeleiders, creëer je samen een omgeving waar het veilig is om jezelf te zijn. <https://tumult.be/kunnenzijnwiejebent>

Vorming op maat

Wil je graag rond een specifiek onderwerp werken? En denk je dat het wel iets voor Tumult is? Kijk alvast eens naar onze missie en visie om te zien waar we mee bezig zijn en waar we voor staan. Neem contact op met onze vormingsverantwoordelijke via vorming@tumult.be of **015 43 56 96**. We werken met plezier een aanbod op maat van jouw organisatie uit.

Vormingstraject (op maat)

Wat als...je vormingen kon volgen die sowieso een concreet resultaat opleveren? Bij Tumult kan dat! Want met een vormingstraject kunnen we meer bieden dan bij een losse vorming. Tumult stemt de samenkomsten helemaal af op maat van jouw vraag en jouw organisatie. Samen met ons werk je verschillende momenten aan je concrete doel.

Vorming pestpreventie voor begeleiders

Hoe voorkom je peestsituaties? Hoe ga je om met pesten? Welke kracht heeft de groep om de peestsituatie aan te pakken? Tijdens deze vorming leer je pestgedrag herkennen, krijg je inzicht in het belang van pestpreventie én maak je kennis met de Schwung!-aanpak van Pimento. Je leert hoe je de verbondenheid in een groep stimuleert door aandacht te besteden aan individuele krachten en talenten. En hoe je samen aan een context kunt werken waarin pesten geen plaats (meer) krijgt. Meer info op www.pimento.be/vorming-pestpreventie-voor-begeleiders/

Vorming omgaan met met seksueel grensoverschrijdend gedrag

Als jeugdwerkbegeleider is het niet altijd makkelijk om pedagogisch verantwoord om te gaan met seksueel gedrag van kinderen en jongeren. Het instrument '(N)iets mis mee?!' geeft je de nodige houvast om die moeilijkheid adequaat aan te pakken. Aan de hand van criteria en 'vlaggen' (van groen voor oké tot zwart voor zwaar grensoverschrijdend) leer je gedragingen categoriseren en oefen je als begeleider gepaste reacties in. Pimento ontwikkelde deze opleiding samen met Sensoa op basis van het instrument '(N)iets mis mee?!' en het Vlaggensysteem van Sensoa en Movisie. Meer info op www.pimento.be/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/

Vorming omgaan met sexting

Sexting, wat is het juist? Hoe ga je als jeugdwerker of begeleider van jongeren om met jongeren die experimenteren met online seksualiteit, relaties en nieuwe media? Je krijgt achtergrondinformatie en werkvormen waarmee je sexting en online seksualiteit ter sprake kan brengen in jouw (klas)groep. Hoe vaak komt sexting voor bij jongeren? Wat is het verschil tussen experimenteelgedrag en grensoverschrijdende sexting? Hoe reageer je erop? Hoe breng je een thema als sexting aan bij jongeren? Meer info op www.pimento.be/vorming-omgaan-met-sexting/

Vorming weerbaar op het web voor begeleiders

Hoe werk je rond online weerbaarheid en mediawijsheid met jongeren? Op een actieve en ervaringsgerichte manier maak je kennis met speelse werkvormen en nuttige info om in je vormingen of gesprekken te gebruiken. Op basis van jouw noden en vragen stellen we een vorming op maat samen. Een mix of een verdieping van volgende onderwerpen kan aan bod komen tijdens een halve of hele dag vorming:

- Online relaties en seksualiteit: sexting, catfishing, porno, victim blaming
- (Veilig) gedrag op internet: cyberpesten, haatspraak, netiquette
- Online identiteit: online zelfbeeld, online imago, online vs. offline en digitale balans

Meer info op www.pimento.be/vorming-volwassenen-weerbaar-op-het-web/

6. Bronnen

Deze syllabus werd gebaseerd op “Syllabus Aanspreekpersoon Integriteit voor sportfederaties en sportclubs, Sport Vlaanderen, 2018”

Andere bronnen werden in de tekst in voetnoten vermeld.

7. Informatiefiches

Onderstaande fiches kan je apart afdrukken om ze te gebruiken.

Ben je op zoek naar een overzicht van methodieken en tools? Neem een kijkje op <https://ambrassade.be/nl/kennis/artikel/methodieken-integriteit>

7.1. Fiche 1: Gespreksvaardigheden

Wat?

Tips om een gesprek goed voor te bereiden, de juiste vragen te stellen, gepast te communiceren en te luisteren.

Waarom?

Als API moet je op verschillende momenten met verschillende mensen in gesprek gaan over een incident. In de fase waarin opvang en steun nodig is, of wanneer je probeert een inschatting te maken van de feiten, in de fase van het formuleren van een advies of in de uitvoering van het advies en nazorg. Gesprekspartners kunnen kinderen of jongeren zijn, slachtoffers of beschuldigde(n), ouders of begeleiders, besturen enzovoort. Gesprekken kunnen face-to-face of telefonisch plaatsvinden. Een basis gespreksvaardigheden heb je dus zeker nodig.

Vorbereiding

- Spreek tijd (en plaats) af. Bespreek wie er zal deelnemen aan het gesprek.
- Bij een face-to-face gesprek: zorg voor een rustige plaats met voldoende privacy.
- Bereid je inhoudelijk en mentaal voor op het gesprek.

Aandachtspunten bij gesprekken

- Stel jezelf voor, leg uit wat je rol is (en wat niet) en wat de bedoeling van het gesprek is.
- Geef aan wat je met de informatie zal doen en wijs op het feit dat je als API geen beroepsgeheim hebt, wel discretieplicht en meldingsplicht.
- LSD: luisteren, samenvatten, doorvragen:
  - **Luisteren:** luister naar de ander, let op de lichaamstaal van jezelf en de ander en toon non-verbaal dat je volgt. Deze 6 luistertips van [Awel \(awel.be/luister\)](http://Awel.be/luister) kunnen je verder helpen:
    - Maak tijd: kies een rustig moment uit en maak bewust de keuze dat je jou ten volle op het verhaal van je gesprekspartner zal concentreren.
    - Knik: door te knikken, 'mhm' te zeggen of korte opmerkingen te geven, laat je zien dat je mee bent met het verhaal en stimuleer je je gesprekspartner om verder te vertellen.
    - Stel vragen: denk niet dat je de waarheid kent over wat je gesprekspartner voelt, maar wees er nieuwsgierig naar en stel vragen. Verlies je niet te veel in details, maar stel vragen over de kern van het verhaal.
    - Laat stiltes: wacht af en toe nadat iemand iets gezegd heeft, tot de ander de stilte verbreekt (zonder dat het onaangenaam lang duurt). Zo kan je beiden nadenken over wat er al gezegd is en wat jullie nog willen vertellen of vragen.
    - Check: vat een stuk van het verhaal samen in jouw eigen woorden en vraag of je het goed begrepen hebt.
    - Ga niet te snel: luister lang genoeg voor je eventueel oplossingen aanreikt. Dikwijls willen we dat te snel doen, waardoor iemand zich niet goed begrepen voelt en in de verdediging gaat of afhaakt.
  - **Samenvatten:** vat samen wat je gehoord hebt van de ander, zo kan die corrigeren indien nodig
  - **Doorvragen:** je vraagt door op iets wat je verder wil uitdiepen, of wat onduidelijk is

- Stel op een goede manier vragen
  - Open vragen: Door open vragen te stellen nodig je je gesprekspartner uit veel informatie te geven. Je geeft je gesprekspartner alle ruimte om een antwoord te bedenken. De vraag begint met een vraagwoord (wie, wat waar, wanneer, hoe)
  - Stel geen 'waarom'-vragen, die vragen om een verantwoording en dit komt over als een beschuldiging.
  - Neutraal: leg geen suggesties in de vraag vb. "Hebben ze dat wel op tijd gemeld?" maar "Wanneer hebben ze dat gemeld?"
  - Een gesloten vraag kan handig zijn om te checken of je de informatie goed hebt begrepen of om samen te vatten: "Je hebt dit met je leider zo afgesproken?"
- Ga in op emoties
  - Van je gesprekspartner: door open vragen te stellen ("Wat doet dat met jou?"), door emoties te checken via gesloten vragen ("Je zegt dat je geschrokken was, klopt dat?")
  - Van de betrokkenen: "Hoe was dat voor haar? Heeft zij daar iets over gezegd of laten zien?"
  - Van jezelf: "Ik schrik hier wel van..."
- Reflecteer op het gesprek: "Hebben we alles besproken wat van belang is?"
- Don'ts
  - Zelf teveel praten, ongevraagd vertellen wat jij al meemaakte
  - Ongevraagd je mening en advies geven ("Als ik jou was, zou ik...")
  - Verschillende vragen tegelijk stellen ("Is het nog al eens gebeurd of is het de eerste keer, misschien heb je van anderen ook al gehoord dat ze dit hebben meegemaakt?")
  - Oordelen ("Dat zou ik toch eerder hebben gemeld")
  - Minimaliseren ("Dat is niet zo erg, het komt vaak voor")

Soorten gesprekken

Eerste opvang

Als een incident recent is, kan het nodig zijn eerste opvang te voorzien van de betrokkenen. De bedoeling is veiligheid te bieden, praktische hulp aan te bieden en informatie te geven, en vervolgspraken te maken.

Veiligheid en emotionele steun

- Geef ruimte voor het verhaal en de emoties
  - Wat is er gebeurd?
  - Wat is het effect op jou, op anderen?
  - Wat heb je nu nodig om je veilig te voelen?
- Wees empathisch: bekijk en beleef de situatie door de ogen van je gesprekspartner. Je stelt best open vragen en gebruikt het LSD schema.
- Stiltes zijn soms nodig

Praktische hulp en informatie

- Vraag wat je kan doen om de negatieve gevolgen te beperken
- Geef hulp bij eventuele aangifte
- Geef informatie over interne en externe procedures
- Geef zicht op mogelijke vervolgstappen

Vervolgafspraken

- Wat moet er geregeld worden op korte termijn en lange termijn?
- Wie moet hierover geïnformeerd worden?
- Wie moet bij vervolggesprekken betrokken worden?

Inschattingsgesprek

Wat?

Bij de rol van API hoort de verantwoordelijkheid om correct in te schatten welke de feiten zijn, zonder echter op onderzoek uit te gaan. Het is dus belangrijk in kaart te brengen wat reeds duidelijk is en waar nog verdere informatie voor nodig is. Daarnaast probeert een API ook in te schatten wat de ernst van de feiten is en of de situatie acuut is.

Waarom?

Vermoedens, roddels, klachten, worden best zo snel mogelijk opgevolgd. Vaak gaat het om gevoelige informatie, en moet er zorgvuldig worden omgesprongen met deze gegevens. Bovendien zijn betrokkenen gebaat bij een snelle opvolging, zodat de nodige maatregelen kunnen worden genomen om de situatie aan te pakken.

Tips voor het maken van een goede inschatting

Een inschattingsgesprek is een gesprek waarbij een verheldering van een vermoeden nagestreefd wordt. Per situatie probeer je alle betrokkenen in kaart te brengen. Je gaat kijken van wie je nog extra informatie nodig hebt om de situatie in kaart te brengen. We bekijken hier hoe je het gesprek aangaat met het slachtoffer en de vermoedelijke pleger, maar het kan dat je ook nog best andere mensen (ouders, begeleiders, medewerkers,...) bevraagt. Daarvoor gelden dezelfde basisprincipes. Het is niet de bedoeling vast te stellen of de integriteitsschending daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, het doel is het vermoeden helder te krijgen. Het is een kort en doelgericht gesprek dat ook tijdig stopt.

In gesprek met het vermoedelijk slachtoffer

- Voer het gesprek op een rustige plek, waar het slachtoffer zich veilig voelt.
- De vragen zijn open (vermijd ja/nee-vragen) en niet suggestief.
- Noteer liefst zo letterlijk mogelijk wat er door het vermoedelijk slachtoffer wordt gezegd. Presenteer in het verslag geen oordelen en wees voorzichtig met conclusies.

Er zijn 3 scenario's mogelijk:

- Het (vermoedelijk) slachtoffer vertelt het verhaal in één keer. Je stelt ondersteunende vragen ("Hoe ging dat dan verder? Wat gebeurde er toen?"). De situatie is helder.
- Het (vermoedelijk) slachtoffer vindt het moeilijk om het verhaal te vertellen. Ga op zoek naar wat het moeilijk maakt om over de situatie te praten. Kader nogmaals je rol, discretieplicht enzovoort. Benadruk dat de persoon zelf mag kiezen wat die wil zeggen en wat niet.
- Je vertelt aan het (vermoedelijk) slachtoffer welke informatie er tot bij jou is gekomen en laat je hem/haar reageren. Dit kan bedreigend overkomen, waardoor het (vermoedelijk) slachtoffer hierdoor misschien alles ontkent. Blijf rustig en probeer zoveel mogelijk naar het verhaal te luisteren en door te vragen. Garandeer geen vertrouwelijkheid, maar neem nooit stappen zonder de persoon daarvan op de hoogte te brengen.

In gesprek met de vermoedelijke pleger

Is de vermoedelijke pleger een kind of jongere, is het goed om ook dit verhaal te beluisteren. Dit gesprek verschilt niet zo erg van een gesprek met een slachtoffer. Is de pleger een volwassene en gaat het over ernstige feiten, dan laat je dit gesprek best aan een professional over.

Aandachtspunten

- Oordeel niet over de waarheid van het verhaal.
- Vermijd uitspraken of non-verbaal gedrag waaruit kan blijken dat je (ver)oordeelt.
- Kader de feiten zonder details (over de situatie, over de identiteit van het slachtoffer of andere betrokkenen) weg te geven.
- Geef de verdachte niet het gevoel dat je zijn/haar/hun verhaal gelooft.
- Hou het bij het concrete gedrag, doe geen uitspraken over de persoon.
- Toon begrip voor het feit dat het moeilijk is om over de gebeurtenissen te praten.
- Bij vage antwoorden, stel bijkomende open vragen zoals “Wat bedoel je precies?”
- Ga in op de gevoelens van de verdachte bij het ‘beschuldigd worden’ van feiten.

Nazorggesprek

Betrokkenen bij incidenten hebben niet steeds begeleiding nodig, maar aandacht voor nazorg is wel belangrijk. Dat kan door nazorggesprekken. Engageer bij ernstige zaken een professional hiervoor.

In een nazorggesprek kunnen de volgende dingen aan bod komen:

- Emotionele steun
- Informeren naar beleving en reacties van betrokkenen en hun omgeving
- Invloed van het incident op functioneren
- Vragen naar noden, verwachtingen en wensen
- Verloop van de opvolging van het incident

Meestal worden er 3 nazorggesprekken aangeboden. Organiseer een eerste nazorggesprek snel na de eerste opvang, een tweede 2 weken tot een maand nadien. Een derde gesprek kan dan 6 tot 8 weken na het incident worden aangeboden.

Groepsnazorggesprekken kunnen ook zinvol zijn, als een hele groep of team betrokken is geweest bij incidenten. Je kan terecht bij het CAW voor ‘groepsdebriefings’.

Aandachtspunten

- Breng alle betrokkenen samen in een ruimte waar ze ongestoord met elkaar kunnen praten
- Zorg voor een schikking waar iedereen elkaar kan zien (een kring)
- Kader het doel van het gesprek
- Zorg ervoor dat iedereen voldoende ruimte en tijd heeft om aan het woord te komen, verplicht niemand
- Geef informatie over de stand van zaken en over het verloop en opvolging van het incident
- Bespreek of een follow up nodig is, en wanneer

Doorverwijzingsgesprek (naar hulpverlening)

Wat?

Hier krijg je meer informatie over hoe je iemand doorverwijst naar hulpverlening; wanneer en hoe je dat gesprek aangaat. Waar je terecht kan voor welke hulpverlening, vind je terug in de sociale kaart.

Deze tips gelden zowel voor het doorverwijzen van (mogelijke) plegers als voor de slachtoffers en andere betrokkenen. Zij kunnen ook nood hebben aan verdere begeleiding.

Waarom?

Als API is het een van je taken om te luisteren naar wat mensen je vertellen. Het is zeer belangrijk dat ze zich gehoord voelen en dat je met hen op de juiste manier over de feiten kan praten. Je bent als API echter geen hulpverlener. Het is belangrijk dat betrokkenen dit weten en dat ze informatie krijgen over waar ze wel terecht kunnen voor verdere begeleiding.

Aandachtspunten

- Zorg dat je op voorhand je opzoekingswerk hebt verricht en weet naar welke instanties je mogelijks kan doorverwijzen.
- Vertel dat je er bent om naar de betrokkene te luisteren maar dat je geen hulpverlener bent en dus graag mee wilt nadenken over mogelijke hulpbronnen.
- Niet iedereen weet wat hulpverlening precies inhoudt. Schets kort wat hulpverlening kan inhouden voor hen: individuele gesprekken met een psycholoog, groepstherapie, zelfhulpgroepen, hulplijnen, ...
- Vraag waar zij nood aan hebben. Maak duidelijk dat je hen niets wilt opleggen, dat het aan hen is om te beslissen of en waar ze hulp zoeken. Jij bent er enkel om hen hierover te helpen nadenken.
- Als ze graag doorverwezen worden, vraag je of ze graag de informatie meekrijgen om dan zelf contact op te nemen of dat ze meer ondersteuning nodig hebben. Het kan voor de betrokkenen aanvoelen als een grote drempel om zelf hulpverlening te contacteren. Je kan aanbieden om samen te bellen voor een afspraak.
- Voor sommige mensen kan het genoeg zijn om mee na te denken over wie in hun persoonlijke kring ze hierover kunnen aanspreken.
- Noteer op voorhand enkele hulpverleningsinstanties (met wat extra uitleg en contactgegevens) en zorg dat je dit papier bij de hand hebt. Als betrokkenen aangeven op dit moment geen verdere hulpverlening te wensen, kan je het papier meegeven.

Klachtengesprek

In dit gesprek ben je de ontvanger van een klacht.

Stoom laten afblazen

- Laat mensen hun hart luchten en laat hen uitpraten.
- Luister actief.
- Erken de gesprekspartners in hun gevoelens. Gebruik hierbij een ik-boodschap, dit komt minder aanvallend over ("Ik merk dat je geschokt bent.")

De klacht helder krijgen

- Vraag door om een compleet beeld te krijgen van de inhoud van de klacht.
- Vat samen.

Opvolging

- Vraag naar mogelijke oplossingen, suggereer er zelf ook.
- Formuleer samen met de klager een oplossing en vraag of er verder nog verwachtingen zijn.

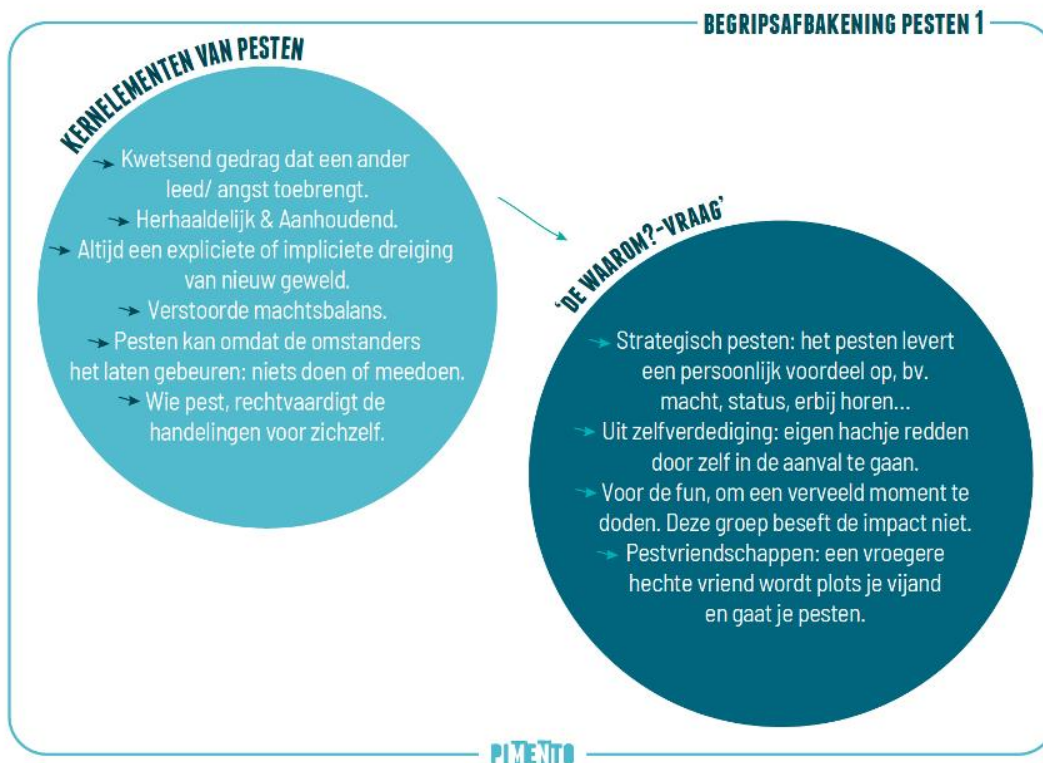
Afronding en follow-up

- Maak concrete afspraken over hoe de opvolging zal gebeuren.
- Geef aan wat jouw rol hierin is.
- Maak afspraken over wat hierover mag gecommuniceerd worden met derden.

7.2. Fiche 2: Thema Pesten

Wat is pesten?

Pesten wordt omschreven aan de hand van 6 kernelementen:

- Pestgedrag is **kwetsend gedrag dat leed/angst veroorzaakt bij een ander**. Hoewel het kwetsend gedrag altijd bewust is, is het niet altijd intentioneel kwetsend gedrag. Zo heb je ook pestgedrag uit verveling. Hetzelfde geldt voor omstanders die mee pesten eerder uit het complex groepsgegeven dan echt uit het willen pijn doen van een ander.
- Pestgedrag is systematisch: **herhaaldelijk, aanhoudend** negatief gedrag
- Waar plagen eenmalig en/of kortstondig is, heerst bij een peestsituatie **altijd een dreiging** van nieuw geweld. Het kan eender waar en wanneer opnieuw voorvallen.
- Bij pesten is er sprake van een **verstoorte machtsbalans**. Pesters kiezen meestal iemand uit die in hun ogen in een 'zwakkere positie' staat. Hetzij door er anders uit te zien, een ongewone hobby te hebben, of net uitzonderlijk goed in iets te zijn. Gepest worden is nooit iemands schuld en al helemaal nooit uitgelokt.
- Pesten is een **groepsprobleem** met een sociale 'functie'. Het is bijvoorbeeld een manier voor degene die pest om aanzien te verwerven binnen de groep. Zolang de omstanders niets ondernemen of (onbewust) pestgedrag aanmoedigen, kan het blijven gebeuren. Pesten is een dynamisch groepsgegeven, waarbij verschillende personen verschillende rollen aannemen. Deze rollen kunnen veranderen doorheen de tijd, zie figuur 'Begripsafbakening pesten 2'.
- Opnieuw: Gepest worden is nooit iemands schuld en al helemaal niet uitgelokt. Al gaan diegene die pesten wel manieren zoeken om hun gedrag te rechtvaardigen voor zichzelf, bijvoorbeeld 'het is toch maar een grapje', 'ik bedoelde het toch niet zo', 'ja, maar als je zo'n broek draagt, vraag je daar toch om'.

BEGRIPSAFBAKENING PESTEN 2

ROLLEN BIJ PESTEN

- **Pester:** vertoont pestgedrag
- **Gepeste:** wordt gepest
- **Assistent:** volgt het voorbeeld van de pester
- **Passieve versterker:** moedigt het pesten aan door ermee te lachen, het toe te juichen ...
- **Verdediger of bondgenoot:** neemt het op voor de gepeste of probeert dit althans
- **Onverschillige toeschouwer:** ziet wat er gebeurt maar moeit zich niet
- **Buitenstaander:** staat volledig buiten de peestsituatie

VORMEN VAN PESTEN IN EEN SCHOOLSITUATIE

- **Verbaal:** kwetsende opmerkingen, schelden, dreigende taal, name-calling
- **Fysiek:** slaan, stampen, duwen ...
- **Materieel pesten:** materiaal stelen, beschadigen ...
- **Sociaal-relatieel pesten:** uitsluiten, roddelen, geruchten verspreiden ...

PIMENTO

Wat is cyberpesten?

Het is belangrijk om te weten dat we niet anders kijken naar cyberpesten dan naar 'klassiek' pesten. We spreken van 'een verlengde'. Pestgedrag wordt dus omvangrijker. Al zijn er wel een aantal kenmerken specifiek aan cyberpesten waardoor het door personen die gepest worden vaker als ingrijpender wordt omschreven.

BEGRIPSAFBAKENING PESTEN 3

CYBERPESTEN VS. KLASSIEK PESTEN

- Cyberpesten kan altijd en overal. De gepeste is nergens veilig.
- Sporen zijn moeilijk tot niet uitwisbaar.
- Technisch gezien kan je een eindeloos publiek bereiken.
- Er is minder toezicht dan in een peestsituatie.
- Megafoon-effect: Pestgedrag verspreidt zich snel naar meerdere contexten.
- Cockpit-effect: Pesters zien de ernst vaak minder in waardoor het pesten vaak ongeremder is.

MACHTSVERSCHILLEN BIJ CYBERPESTEN

- In een 'gewone' peestsituatie heeft de pester een sociale relatie met de gepeste, waarbij er sprake is van een machtsverschil. Bij cyberpesten kan dat onevenwicht voortvloeien uit het feit dat de cyberpester anoniem blijft of computertechnisch eer onderlegd is dan de gepeste.

PIMENTO

Pesten herkennen?

Iedereen die gepest wordt, laat dat op verschillende manieren merken. Het is niet altijd eenvoudig om deze 'symptomen' te herkennen. Sommigen worden heel teruggetrokken en onzeker. Anderen reageren wantrouwig, geprikkeld of agressief. Het is dan ook van groot belang dat ze in een veilige en geruststellende omgeving hun verhaal kunnen doen.

Probeer niet om feiten en namen te ontzutselen als de gepeste hier niet zelf over begint. Wie wat heeft gedaan en wanneer doet er niet toe. Wat belangrijker is, zijn de gevoelens en reacties die het pestgedrag ontlokken. Maak ook duidelijk dat ze hun verhaal kunnen doen zonder dat daar per se gevolgen aan verbonden zijn. Als je het gevoel hebt dat ze liever elders over de situatie praten, zorg er dan voor dat ze terecht kunnen bij een familielid, sportcoach, leerkracht of een andere vertrouwenspersoon. De eerste stap om een einde te maken aan het pestgedrag is dat de gepeste erover durft praten.

Gevolgen van pesten

Gevolgen voor de gepeste

Je kan de ernst van pesten onmogelijk meten. In een reflex willen we vaak weten wat er exact gebeurde. Toch heeft dat weinig zin, je zal nooit kunnen inschatten welke impact het pestgedrag precies heeft. Een jongen kan volledig van de kaart zijn na het zoveelste scheldwoord terwijl een ander meisje weinig lijkt te geven om die 4de keer dat haar fietsbanden werden lek gestoken.

Algemeen genomen zijn de gevolgen echter wel duidelijk. Gepeste jongeren zijn meestal erg ongelukkig en bang. Ze ontwikkelen een laag zelfbeeld: hun wantrouwen neemt toe en hun zelfvertrouwen neemt af. Vaak komen ze niet meer graag naar groepsactiviteiten (school, jeugdbeweging, sportclub, ...) en zoeken ze smoezen om thuis te kunnen blijven. Hun sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling wordt belemmerd waardoor de kans op een depressie toeneemt. Soms gaat dit gepaard met lichamelijke klachten en in enkele gevallen neigen gepeste jongeren naar zelfmoord.

Gevolgen voor de pester

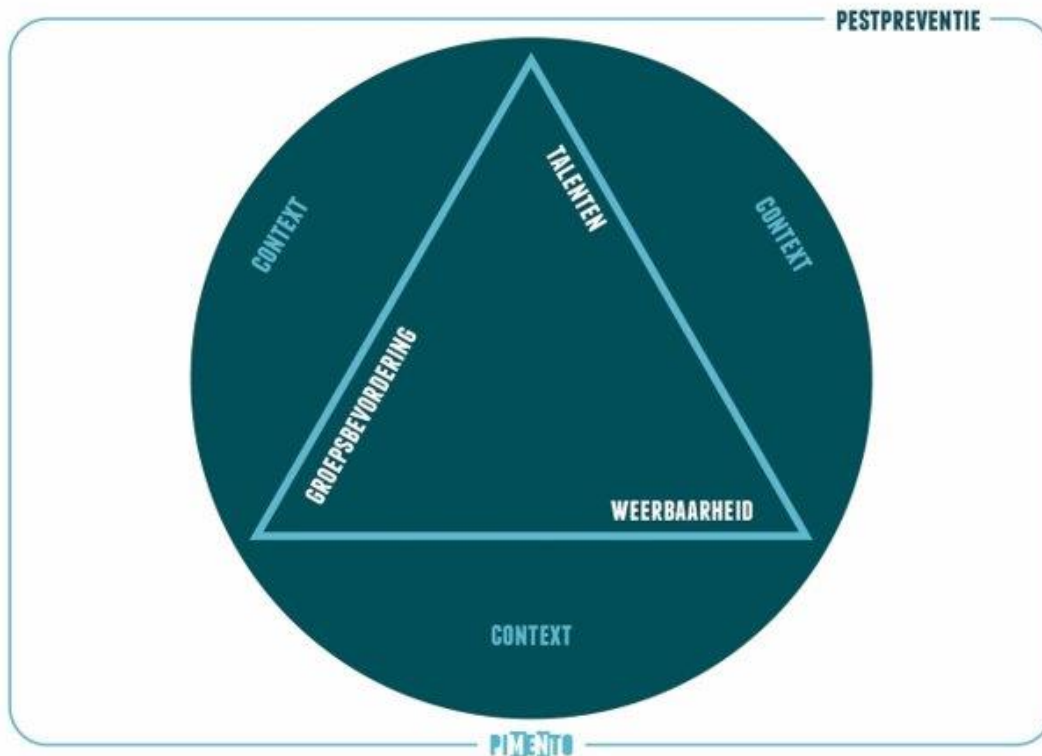
Pesters die hun gang kunnen gaan, maken steeds meer misbruik van macht en leren dat pesten de enige manier is om zich in de groep te handhaven. Ermee ophouden is erg moeilijk omdat pesters op die manier toegeven dat ze fout waren, waardoor hun macht wordt afgezwakt. Iemand die pest, heeft weinig of geen echte vrienden omdat het de vaardigheden mist om op een positieve manier met anderen om te gaan. Diegene die rond de pester hangen, doen dit vaak enkel uit angst om zelf te worden gepest. Wanneer iemand meermaals wordt gestraft, krijgt het een etiket van 'pester', waardoor het nog negatiever zal worden benaderd. Op die manier kan het zelfbeeld grondig worden aangetast, komt hij/zij/die in een negatieve spiraal terecht en gaat het in veel gevallen nog meer ongewenst gedrag vertonen.

Gevolgen voor de omstanders

Ook voor de neutrale toeschouwers, meelopers of andere omstanders in de groep heeft pesten negatieve gevolgen. Ze voelen zich onveilig in de groep en kunnen hun medeleden moeilijk vertrouwen. Er hangt een vijandig of negatief sfeertje dat maakt het voor iedereen moeilijk om zichzelf te zijn.

Pestpreventie?

Bij Pimento werken we aan pestpreventie door in te zetten op 4 pijlers: groepsbevordering, weerbaarheid, talenten en context.

- Groepsbevordering: besteed rijkelijk aandacht aan kennismaking en samenwerking, het hele jaar door, opdat er werkelijk begrip ontstaat voor de perspectieven en gevoelens van de ander, (h)erkenning en een grote belangstelling van elkaar, zo vinden jongeren onderling raakvlakken en maakt uitsluiting plaats voor aansluiting
- Talenten: laat de jongeren naar elkaar kijken als zijnde uniek (in plaats van anders), waardoor jongeren zich gesteund en aanvaard voelen; talentherkenning zorgt voor verbinding en betrokkenheid, erkenning maakt jongeren weerbaarder
- Weerbaarheid: verhoog de weerbaarheid van de individuen, werk rond grenzen, zelfvertrouwen, zelfbeheersing en zelfreflectie, en zorg er zo voor dat jongeren sneller reageren, ingrijpen en minder snel pestgedrag vertonen
- Context: door inzicht te krijgen in de structuur, het functioneren in de groep en de sfeer, versterk je de persoonlijke en collectieve verantwoordelijkheid van de groep; ga samen aan de slag met vragen en stellingen over groeps sfeer, maak een groepsanalyse of laat de jongeren argumenten uitspreken, zo draag je bij aan een context waarin iedereen zich goed kan voelen

Rol als API?

API's hebben vaak een adviserende/coachende rol naar jeugdwerkers toe, daarin kunnen we volgende aanraden:

Als jeugdwerker bevind je je in een vertrouwenspositie. Wanneer kinderen thuis of elders niet over hun problemen kunnen of durven te praten, komen ze misschien naar jou.

De gouden regel is steeds: Praat erover!

Met je medeleiding, met ouders, met de overkoepelende organisatie, met je leden, ... Pesten mag geen taboe zijn. Pas wanneer erover gepraat wordt en er samen naar een oplossing wordt gezocht, kan het probleem de wereld worden uitgeholpen.

Wat kan je als jeugdwerker nog meer doen?

- Betrek de hele groep bij het pestprobleem
- Wees creatief als je groepjes moet vormen
- Zet je gevoelens en niet de feiten centraal
- Speel een spel tegen pesten

Wil je meer inspiratie over hoe pesten aan te pakken, en hoe begeleiders van jongeren hierin te coachen?

Neem een kijkje op www.allesoverpesten.be. (verder uitleg hieronder)

Tools?

www.allesoverpesten.be

Alles over Pesten bundelt bestaande, betrouwbare informatie over het thema pesten. Het biedt hulp aan kinderen/jongeren, leerkrachten, begeleiders, ouders en iedereen die omgaat met kinderen en jongeren. Hiervoor ontwikkelt Alles over Pesten het digitaal platform www.allesoverpesten.be. Het organiseert, coördineert en ondersteunt bestaande, vernieuwende en nieuwe campagnes.

Dit platform wordt uitgewerkt door het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten in opdracht van Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd, Media en Armoedebestrijding. Lees meer over de missie, de organisatie en de leden van het netwerk op www.kieskleurtegenpesten.be/over-kktp.

Je vindt er onder andere wegwijzers voor begeleiders van jongeren, voor kinderen en jongeren zelf, en voor ouders. Verder ook de nieuwste cijfers over pesten, vormingen bij vormingspartners en hulpmiddelen voor een pestbeleid.

Geluk(t)

Geluk(t) is een tof spel voor 12-14 jarigen die worden uitgedaagd om een sterkere groep te worden. Tijdens het groepsspel voor jeugdwerk leren de jongeren op een leuke manier over groepsvorming en -dynamiek. Ze bouwen aan een positieve groep door groepsgeluk. Pesten is een groepsgebeuren en kan worden voorkomen en aangepakt door in te zetten op een goede groepssfeer.

Je kan het spel gratis downloaden via de website van Tumult (<https://tumult.be/gelukt>).

Pestpreventie voor begeleiders

Interesse in pestpreventie? Boek dan de vorming 'Pestpreventie voor begeleiders' bij Pimento (<https://www.pimento.be/vorming-pestpreventie-voor-begeleiders/>) of koop het boekje In De Pocket (zie volgende tool) om er als groep mee aan de slag te gaan.

Wat mag je verwachten van een vorming? Een antwoord op heel wat vragen: Hoe voorkom je pestsituaties? Hoe ga je om met pesten? Welke kracht heeft de groep om de pestsituatie aan te pakken? Tijdens deze vorming leer je pestgedrag herkennen, krijg je inzicht in het belang van pestpreventie en maak je kennis met de aanpak van Pimento.

Je leert hoe je de verbondenheid in een groep stimuleert door aandacht te besteden aan individuele krachten en talenten. En hoe je samen aan een context kunt werken waarin pesten geen plaats (meer) krijgt.

In de Pocket

Met dit boekje en de bijbehorende handleiding kan je als begeleider meteen aan de slag rond pestpreventie, teambuilding, talenten en weerbaarheid. Het is heel flexibel, een heel jaar lang.

Dit interactieve boekje bomvol methodieken

- doet jongeren samenwerken
- geeft hen tips en tricks om steviger in de schoenen te staan en eerlijk hun mening te kunnen zeggen
- vermindert de kans op pestproblemen
- geeft info over pesten: wat is het? hoe herken ik pestgedrag? wat kan ik doen als gepeste/omstander?

Neem het boekje overal mee naartoe. Ja, écht overal. Scheur, droedel, kleur buiten de lijntjes, ... Alle 83 pagina's en 43 methodieken van In de Pocket lang.

Meer informatie en het inblikexemplaar vind je op: www.pimento.be/in-de-pocket/

No Blame aanpak

De No Blame aanpak is geen beschuldigende maar probleemoplossende manier om het pesten een halt toe te roepen. Hoewel iedere peestsituatie uniek is, heeft deze aanpak al vaak geholpen.

Wil je meer weten over No Blame? Neem een kijkje in de [No Blame-brochure voor het jeugdwerk](https://tumult.be/sites/default/files/downloads/brochure_no_blame.pdf) (https://tumult.be/sites/default/files/downloads/brochure_no_blame.pdf)

Wij Pestvrij

Tumult en het Centrum Ethiek in de Sport presenteren 'Wij Pestvrij'. Een gratis toolkit én wedstrijd voor jeugdverenigingen en sportclubs voor het creëren van een doeltreffend en haalbaar antipestbeleid.

Verenigingen kunnen zelf aan de slag met de toolkit en bouwen met onze handleiding, bouwstenen en bijhorende poster in minimaal 5 uur een eigen antipestbeleid uit.

Meer informatie en de gratis toolkit vind je op: <https://www.wijpestvrij.be/>

7.3. Fiche 3: Thema Agressie

Wat is agressief gedrag?

“Agressief gedrag houdt in dat je grenzen, regels of waarden overschrijdt, of daarmee dreigt. Hiermee berokken je anderen of jezelf materiële, lichamelijke of psychische schade. En daarbij ben je je niet per se bewust van de gevolgen en de effecten van je gedrag.”⁴

Welke soorten agressie bestaan er?

We maken onderscheid in twee soorten agressie: frustratie- en instrumentele agressie.

Frustratie-agressie ontstaat wanneer iemands emmer overloopt, wanneer iemand controle over de situatie verliest. Deze soort agressie ontstaat uit emotie en onmacht, met vaak een concrete trigger die de bom doet ontploffen. Frustratie-agressie kan iedereen overeenkomen.

Instrumentele agressie heeft als doel grenzen te verleggen. Deze agressie wordt bewust ingezet om een bepaald doel te bereiken. De persoon behoudt de controle en stuurt het gedrag bij in functie van het effect. Wanneer instrumentele agressie beloond wordt (het gedrag leidt tot het gewenste doel) kan dit leiden tot herhaling. We spreken hierbij van geconditioneerd gedrag.

4 ICOBA (2013). Tijd voor agressiebeleid. Werkboek voor medewerkers en beleidsmakers. Politeia nv: Brussel.

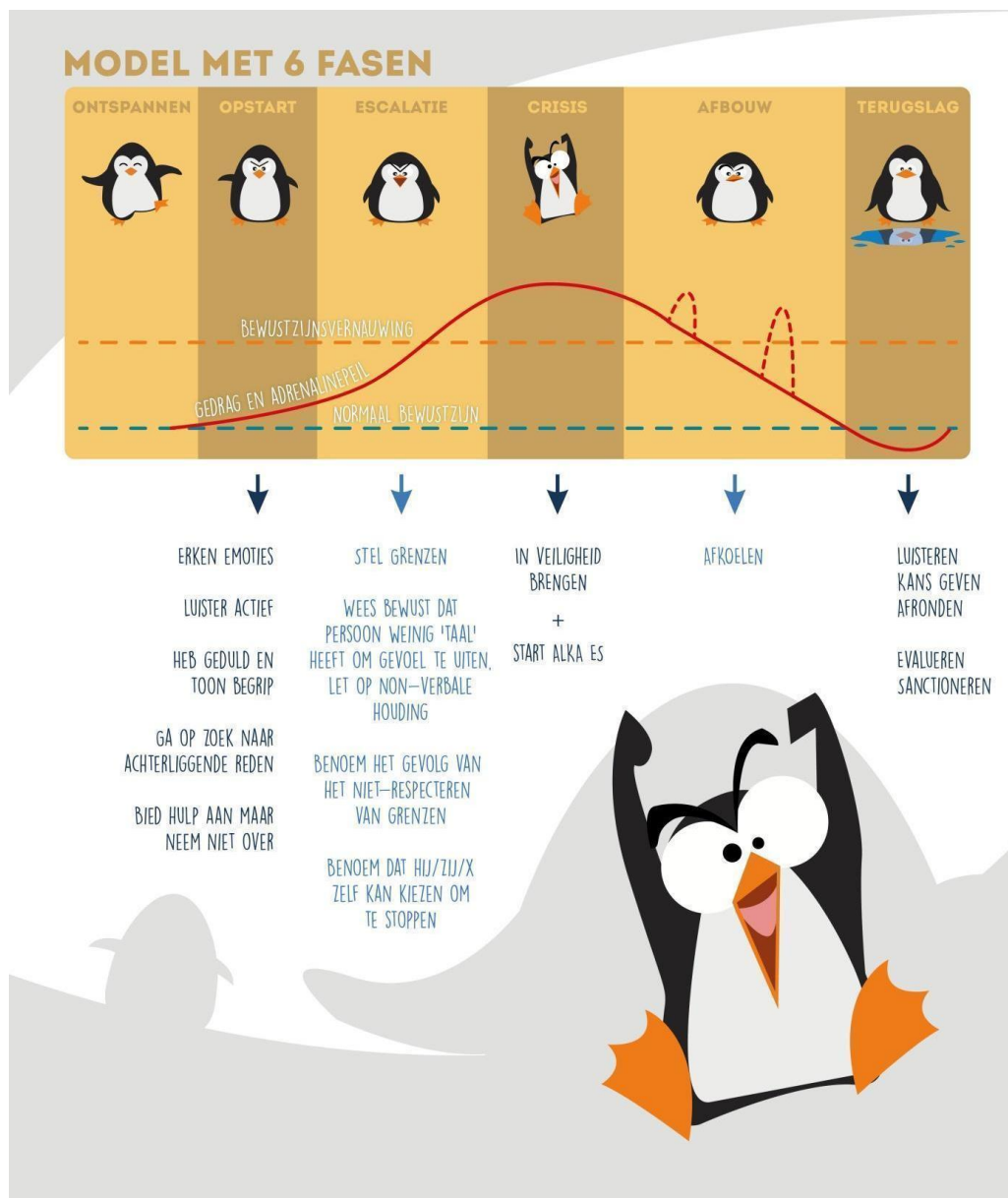
Preventie van agressief gedrag

Er zijn enkele risicofactoren die de kans op een agressie-incident vergroten. Als begeleider is het belangrijk om deze factoren te kennen en hierop in te spelen. Deze risicofactoren kunnen zich op verschillende niveaus situeren:

- **kind/jongere:** trauma's uit het verleden, communicatieve vaardigheden, lichamelijke klachten, verslaving, ...
- **omgeving:** tijdstip, fysieke omgeving, sociale omgeving, ...
- **organisatie:** visie op agressie, pesten, drugs, ... of vorming van begeleiders
- **begeleider:** ervaring vanuit het verleden, communicatiestijl, competenties, ...
- **aanbod:** variatie, regels en afspraken, dagindeling, verwachtingen, ...

Het verloop van een incident - crisisontwikkelingsmodel

We kunnen een aantal fasen herkennen in het verloop van een agressie-incident. Daarop kan je inspelen. Hou er rekening mee dat niet elk incident op dezelfde manier verloopt en dat niet elke agressor op dezelfde manier geholpen kan worden.

De verschillende fasen kan je herkennen aan bepaalde kenmerken:

Tumult VORMING

OMGAAN MET STOREND GEDRAG: CRISISONTWIKKELING

ONTSPANNEN FASE
DE FASE VAN HET 'NORMAAL' GEDRAG', RUST, GEEN STRESS.

OPSTARTFASE - 'GEVAAR VOOR CONTROLEVERLIES'
- GEFIXEERD OP 1 ELEMENT, BREDER GEHEEL VALT WEG
- TOONT ZICH GEIRRITEERD EN GESPANNEN
- TAST GRENZEN AF
- GAAT VERBAAL IN VERZET
- HEEFT CONTROLE OVER SITUATIE, MAAR EEN LICHTE TOENAME VAN CONTROLEVERLIES
- LICHAAMELIJKE KENMERKEN: SAMENGEPERSTE LIPPEN, SNELLE INTONATIE, WIEBELEN, IJSBEREN, VUUSTEN OPEN EN DICHT...

ESCALATIEFASE
- DREIGT ZELFCONTROLE TE VERLIEZEN
- BLIJFT DISCUSSIEREN EN NIET MEER VOOR REDE VATBAAR
- GEDRAG VAN BEGELEIDER KAN ALS PROVOCATIE WORDEN GEINTERPRETEERD
- NOOD AAN ONTLADING
- LICHAAMSSIGNALLEN WORDEN OMGEZET IN ACTIES: GILLEN, SCHREEUWEN, SAMENGEBAALDE VUUSTEN, LUIDER STEMVOLUME, SNELLER ADEMEN, FELLER TRANSPIREREN...

CRISISFASE
- CHAOS
- FYSIEK GEWELD
- DOOR ADRENALINE HEEFT PERSOON MEER FYSIEKE KRACHT DAT HIJ/ZIJ/X ZELF BESEFT
- LICHAAMSSIGNALLEN WORDEN OMGEZET IN ACTIES, ZOALS: SCHOPPEN, SLAAN, SPUIWEN, MATERIELE VERNIELING, GROVE SCHUTTINGSTAAL, ...

AFBOUWFASE
- LEGT SCHULD STERK BIJ DE ANDEREN
- GEEN ZICHT OP SITUATIE
- BLIJFT LICHT ONTVLAMBAAAR
- GEVOELENS VAN KWAADHEID, MAAR OOK VAN SCHAAMTE, SCHULD, ONBEGRIIP VOOR EIGEN HANDELEN
- LICHAAMELIJKE KENMERKEN: VERWARREND UITDRUKKING OP GELAAT, GESPANNEN LICHAAMSHOUDING

TERUGSLAGFASE
- WEINIG CONCENTRATIE
- WEINIG AANDACHT VOOR OMGEVING
- IN ZICHZELF GEKEERD
- MOEITE OM IN INTERACTIE TE GAAN
- NOOD AAN RUST
- LICHAAMELIJKE KENMERKEN: OMLAAG HANGENDE SCHOUDERS, AFWEZIG EXPRESSIE

Rol als API

Wanneer je binnen jouw organisatie te maken krijgt met agressie kunnen volgende tips je misschien verder helpen:

- Hou rekening met het referentiekader en oorzaak van de agressie-uitbarsting. Loopt het kind weg uit frustratie? Scheld het kind je uit omwille van een moeilijke thuissituatie? ... Maak afspraken over wat ze kunnen doen als ze zich niet goed voelen.
- Baken de grenzen duidelijk af en maak duidelijke afspraken naar de toekomst toe.

Tools

[Icoba \(www.icoba.be\)](http://www.icoba.be)

Icoba is een kennis- en expertisecentrum rond grensoverschrijdend en agressief gedrag. Zij stimuleren en ondersteunen organisaties om dit thema structureel en integraal aan te pakken.

Op deze website vind je tools, publicaties en vormen terug rond agressief en grensoverschrijdend gedrag, zoals een stappenplan voor het opstellen van een **gedragscode** of een overzicht van beïnvloedende factoren.

[KIMIWA \(www.kimiwa.be\)](http://www.kimiwa.be)

Ki Mi Wa staat voor **kindermishandeling, wat is dat? Wat kan je doen?** Het is een gids ontwikkeld voor vrijwillige en professionele hulpverleners om hun te ondersteunen in de aanpak tegen kindermishandeling. De tool versterkt je door info te geven over je verschillende krachten en veel voorkomende valkuilen in de omgang met kindermishandeling.

KIMIWA is een project van het VECK (Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling). Via sensibilisering, inhoudelijk en praktijkgerichte ondersteuning van verschillende personen, organisaties en voorzieningen versterkt het VECK de aanpak van kindermishandeling in Vlaanderen.

KIMIWA is een project in opdracht van het Agentschap Opgroeien, Vlaams Minister van Welzijn en Vlaams Minister van Jeugd. Het project is uitgevoerd in samenwerking met Departement Jeugd, De Ambassade, Tumult, Pimento, Uit De Marge, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, Scouts en Gidsen Vlaanderen, hulplijn 1712, Vertrouwenscentra Kindermishandeling en NuPraatIkErover.be. De ontwikkeling van KIMIWA werd opgevolgd door een stuurgroep samengesteld vanuit de partners binnen Welzijn en Jeugdwerk.

7.4. Fiche 4: Thema Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Wat is seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG)?

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, in verbale, non-verbale of fysieke zin, waarbij aan één of meerdere van de zes criteria van het ernstinschattend systeem niet aan wordt voldaan.

Wat is het verschil tussen seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG) en seksueel misbruik?

- Met SGG bedoelen we ieder gedrag dat volgens één of meerdere criteria niet oké zijn. Dit kan variëren van licht tot zwaar grensoverschrijdend gedrag.
- Seksueel misbruik is elke vorm van SGG waarbij de eerste drie criteria (TGV) niet oké zijn: Er is geen wederzijdse toestemming, er is druk/dwang aanwezig, er is een grote ongelijkwaardigheid. Seksueel misbruik is een ernstige vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar dus niet elke vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag is ook seksueel misbruik.

De normatieve lijst: seksueel gedrag inschatten en reageren

Om zicht te krijgen op welke seksuele gedragingen normaal zijn op welke leeftijd, heeft Sensoa een normatieve lijst ontwikkeld. De normatieve lijst bevat een overzicht van mogelijk seksueel getint gedrag per leeftijdscategorie, van 0 tot en met 17 jaar. De lijst is gebaseerd op Europese wetenschappelijke literatuur over de seksuele ontwikkeling van jongeren.

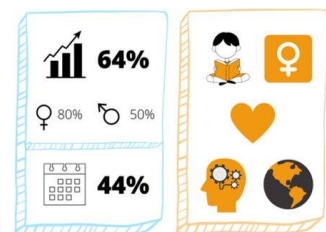
De voorbeelden in de normatieve lijst helpen je als professional om:

- seksueel gedrag op een bepaalde leeftijd correct in te schatten,
- gepast te reageren op seksueel gedrag van kinderen en jongeren.

De normatieve lijst is een aanvullend werkinstrument bij het Sensoa Vlaggensysteem, en kan gebruikt worden bij de tool (N)iets mis mee?! (zie tools onderaan deze fiche). Graag wat ondersteuning voor het begeleiden van groepen met (N)iets mis mee?!, dan kan je Pimento inschakelen als vormingspartner!

Cijfermateriaal

Studie naar SGG in België (tussen 16 en 70 jaar) is de eerste studie over seksueel grensoverschrijdend gedrag in België die representatief is voor alle genders en leeftijden. Deze studie bevroeg meer dan 5.000 personen naar hun ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag.

- 64% van de personen tussen 16 en 69 jaar maakte seksueel grensoverschrijdend gedrag (zowel blikken, aanrakingen,... zit erin, maar fluiten bijvoorbeeld niet) mee in hun leven
- 4/5 meisjes en vrouwen, 1/2 van de jongens en mannen
- In de laatste 12 maanden voor hun deelname maakte 44% seksueel grensoverschrijdend gedrag mee
- Kwetsbare groepen: kinderen en jongeren, meisjes en vrouwen, LGBTI, mensen met een beperking en migranten

De gevolgen van SGG verschillen sterk tussen personen: voor sommigen had het een kleine impact, voor anderen had de ervaring ernstige gevolgen (Onderzoek UN-MENAMAIS). Aan de hand van interviews vonden de onderzoekers verschillende gevolgen, onder meer: fysieke, relationele, psychische en financiële gevolgen.

Preventie?

Herkenbaar en bespreekbaar maken van SGG

Het herkenbaar en bespreekbaar maken van seksueel grensoverschrijdend gedrag is een groot deel van preventie. Hiervoor kan je het spel (N)iets mis mee?! inzetten (zie tools onderaan deze fiche).

Hoe het in de kiem smoren door in te zetten op omstanders(training)

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is een maatschappelijk probleem. Heel wat mensen zijn getuige van seksueel grensoverschrijdende situaties maar weten niet goed hoe ze kunnen ingrijpen. Nochtans kan reageren een groot verschil maken: het gedrag escaleert niet verder of stopt, en het slachtoffer wordt geholpen. Een omstander is een persoon die getuige is van grensoverschrijdend gedrag, maar niet betrokken is als plegger of slachtoffer. Een omstander doorloopt enkele stappen voor hij/zij/die tot actie overgaat.

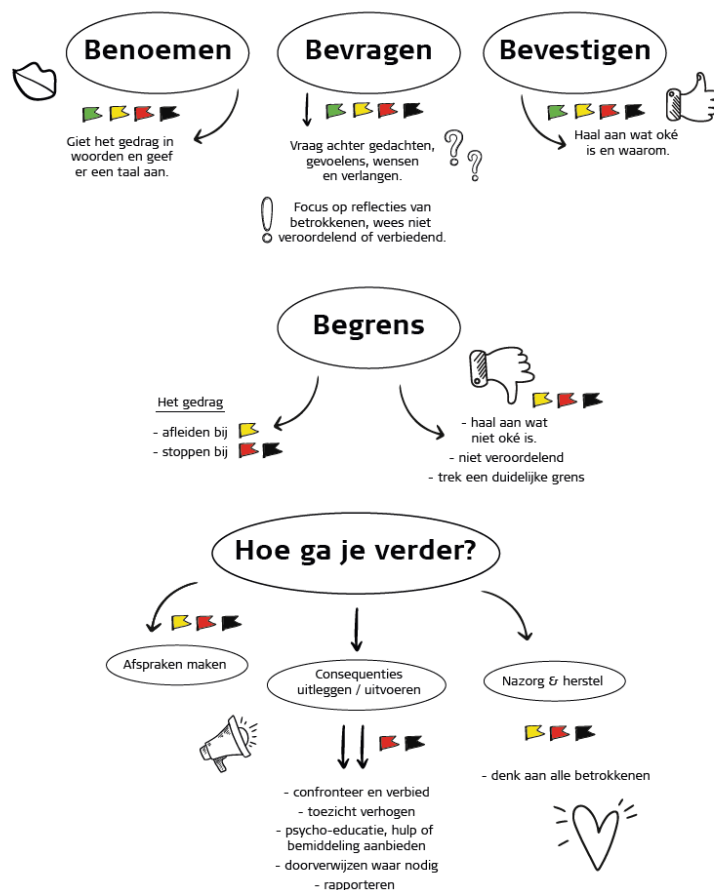
Het kan als organisatie interessant zijn om in te zetten op de kennis en vaardigheden als omstanders bij seksueel grensoverschrijdend gedrag, zodat zij in een vroeger stadium ingrijpen wanneer ze getuigen zijn van SGG om zo SGG sneller de kiem in te smoren.

Omgaan met?

Reactiewijzer Sensoa: reageren op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag in het algemeen

Of het nu een groepje 8-jarigen is die seksuele grapjes aan het maken zijn of een 17-jarige die gluurt over de douches, gepast reageren is altijd belangrijk. De reactiewijzer toont een overzicht van de verschillende onderdelen van een gepaste reactie die nodig kunnen zijn per vlag.

Reactiewijzer

Tips voor de omgang met de betrokkenen en externen

Wat zeg je tegen de kind(eren)/jongere(n) die het grensoverschrijdend gedrag stelde(n)?

Check de reactiewijzer hierboven om te weten wanneer je het gedrag benoemt, bevroegt, bevestigt en begrenst en hier eventueel consequenties aan geeft.

We werken met kinderen en jongeren die nog volop aan het leren en groeien zijn. Begrens gedrag dat niet oké is, garandeer steeds ieders veiligheid en geef consequenties aan gedrag als nodig, maar vergeet niet om hen hierin ook de nodige leerkansen en ondersteuning te bieden.

Belangrijk! Reageren op een volwassene die grensoverschrijdend gedrag stelde is anders omdat we ervan uitgaan dat die moreel kan inschatten wat wel en niet kan. Ga in gesprek, begrenst het gedrag en denk (samen) na over mogelijke consequenties en herstel.

Wat zeg je tegen de slachtoffer(s)

- Bied hen in een veilige en vertrouwde omgeving steun.
- Luister naar hun noden.
- Neem indien nodig veiligheidsmaatregelen.
- Bemiddel tussen de verschillende betrokkenen als de slachtoffer(s) dit wensen.

5 zinnen als je niet weet wat je moet zeggen

1. **Ik geloof wat je zegt:** Een persoon die te maken kreeg met een situatie van SGG voelt zich vaak dubbel verraden als degene op wie die rekt voor hulp hen ook niet gelooft.
2. **Het is niet jouw schuld:** Vaak voelt de persoon zich mee verantwoordelijk voor wat er gebeurd is, of vindt die dat die het had moeten voorkomen. Deze reactie neemt al een stukje van die schuld weg.
3. **Je bent niet alleen:** Laat de persoon voelen dat die niet alleen staan met hun ervaring.
4. **Ik ben blij dat je me dit vertelt:** Het vraagt veel moed van een kind of jongere en een groot vertrouwen naar jou toe om een dergelijk verhaal te vertellen. Bevestig hen hierin.
5. **Ik zal je zo goed mogelijk helpen:** Geef aan dat je stappen zult zetten om hen te helpen. Maak geen beloftes en wees steeds transparant over welke volgende stappen je zet. Hun vertrouwen niet schenden blijft een prioriteit. Belangrijk! Dat wil niet zeggen dat je hun toestemming nodig hebt. Als het kind of de jongere protesteert, zeg dan dat je niet niks kunt doen en ga samen op zoek naar de beste optie.

Wat zeg je tegen externen?

Vergeet niet dat verhalen over situaties van SGG snel de ronde kunnen doen en ook een grote impact kunnen hebben op de omgeving. Check zeker of het ook nodig is om in gesprek te gaan met externen, maar denk daarbij steeds aan je discretieplicht. Moeten de volgende partijen op de hoogte gebracht worden?

- De familie van de betrokkene(n). Als dit nodig is, bied dan vooral steun, leg de verdere acties uit die jullie zullen ondernemen en informeer hen over de verdere (doorverwijs)-mogelijkheden.
- Andere leden, ouders en medeleiding. Als je merkt dat een verhaal de ronde doet, is het beter om hier zelf officieel over te communiceren naar leden, medeleiding en ouders.

Rol als API?

Als API kan je een rol spelen op verschillende manieren:

Curatief

- Ga aan de slag met de tips in het omgaan met betrokkenen en externen
- Coach je vrijwilligers/jeugdwerkers in de omgang aan de hand van de tips
- Maak een stappenplan op aan de hand van de informatie hierboven om SGG aan te pakken binnen je organisatie zodat je weet welke stappen te zetten als er een casus naar voor komt, en hierover transparant kan communiceren naar betrokkenen en de rest van je organisatie (extra inspiratie nodig? in de handleiding van (N)iets mis mee?! vind je een vrij uitgebreid beschreven stappenplan/reactieplan, met daarbij advies in functie van het beleid)

Preventief

- Ga aan de slag met de tools (N)iets mis mee?! En het Oké?! Spel om vrijwilligers en jeugdwerkers inzicht te geven in de ernst van seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Omstanderstraining geven of voorzien
- In het integriteitsbeleid zaken opnemen waarbij je omstanders motiveert om in te grijpen, en ze ondersteunt in wat ze kunnen doen aan de hand van de 5A's

Tools?

(N)iets mis mee?! (<https://www.pimento.be/niets-mis-mee/>)

Om in te schatten of een situatie al dan niet seksueel grensoverschrijdend is, maken we in het jeugdwerk gebruik van (N)iets mis mee?! van Pimento. Deze methodiek is gebaseerd op het Sensoa Vlaggensysteem en helpt begeleiders, medewerkers, bestuursleden, maar ook ouders en kinderen en jongeren zelf beter in te schatten wanneer seksueel gedrag grensoverschrijdend is of niet. Het systeem bestaat uit vier vlaggen (groen, geel, rood en zwart) en zes criteria om seksueel gedrag te beoordelen. Het schetst ook een pedagogische reactie per vlag, waar de begeleider zich kan op baseren in de reactie of aanpak. Verder geeft het aanbevelingen voor beleid rond seksueel (grensoverschrijdend) gedrag.

De methodiek is interessant om een gemeenschappelijke visie en taal te ontwikkelen tussen begeleiders onderling. Het kan helpen regels af te spreken met de kinderen en jongeren over wat oké is en wat niet (en waarom). Ook in de communicatie naar ouders kan de methodiek worden gebruikt om duidelijkheid te creëren en gesprek te faciliteren.

Doelgroep: begeleiders van jongeren in het jeugdwerk

Oké?! spel (<https://www.pimento.be/oke-spel-over-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/>)

Met dit spel bespreek je het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag bij jongeren van 12 tot 18 jaar. Dit gebeurt aan de hand van situaties, stellingen, doe-opdrachten en weetjes. Oké?! leert de spelers seksuele situaties neutraal inschatten aan de hand van de zes criteria van het Sensoa Vlaggensysteem. Daarnaast leren ze ook hoe gepast te reageren en waar steun te vinden.

Doelgroep: jongeren van 12 tot 18 jaar

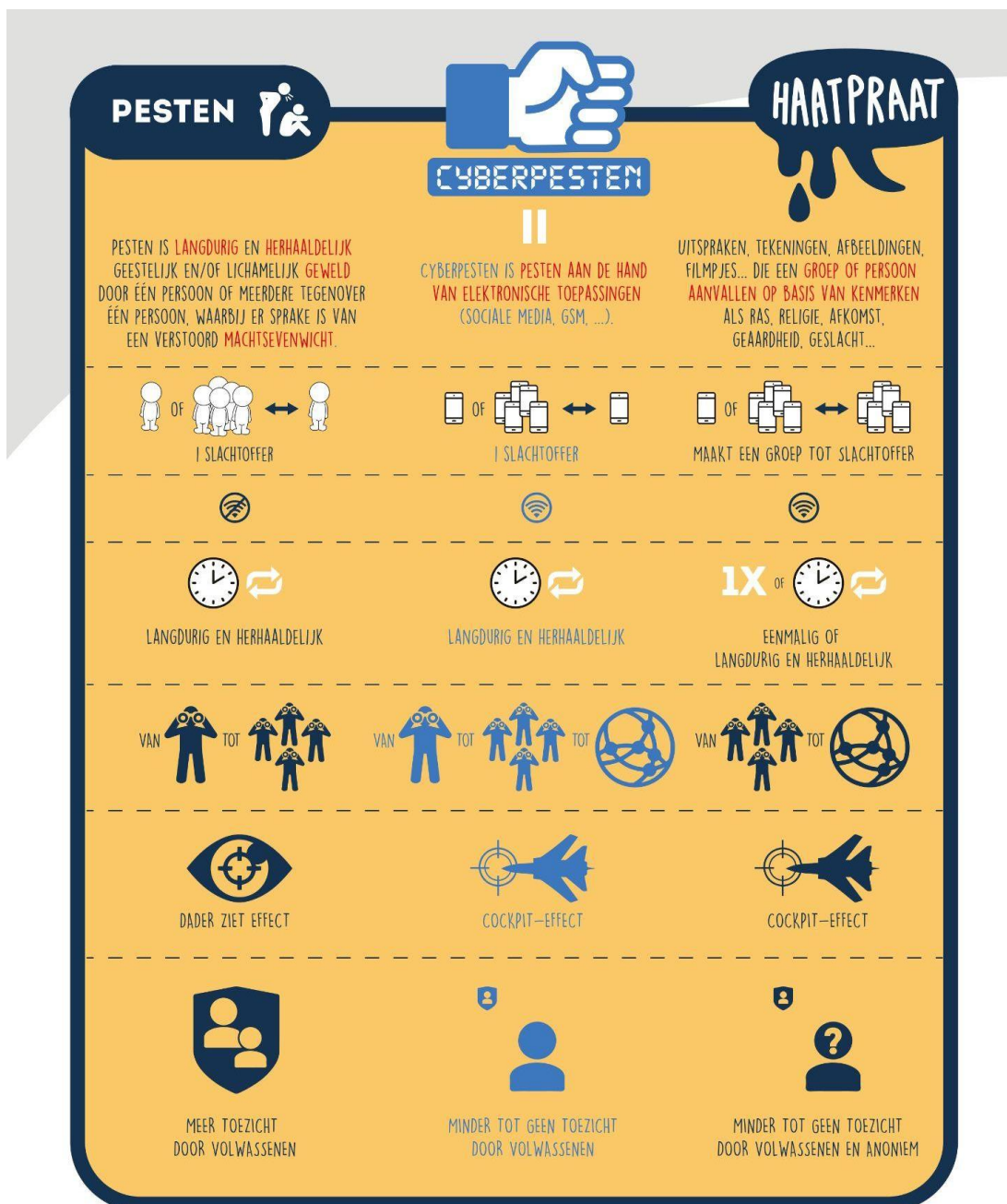

7.5. Fiche 5: Thema Discriminatie

Wat is discriminatie?

Discriminatie is het ongelijk of oneerlijk behandelen van een andere persoon op basis van persoonlijke kenmerken, zoals religie, afkomst, geaardheid, geslacht, ... Er zijn steeds drie actoren aanwezig (zowel bij on- als offline discriminatie):

- Het **doelwit** kan zowel een individu als een groep zijn. Sommige groepen of personen met bepaalde kenmerken zullen jammer genoeg sneller het doelwit worden van discriminatie.
- De **haatboodschapper** kan iemand iemand zijn die we kennen, niet kennen of iemand anoniem.
- De **omstaanders** zijn de grootste groep van het verhaal. Dit houdt iedereen in die getuige is van een situatie of bericht.

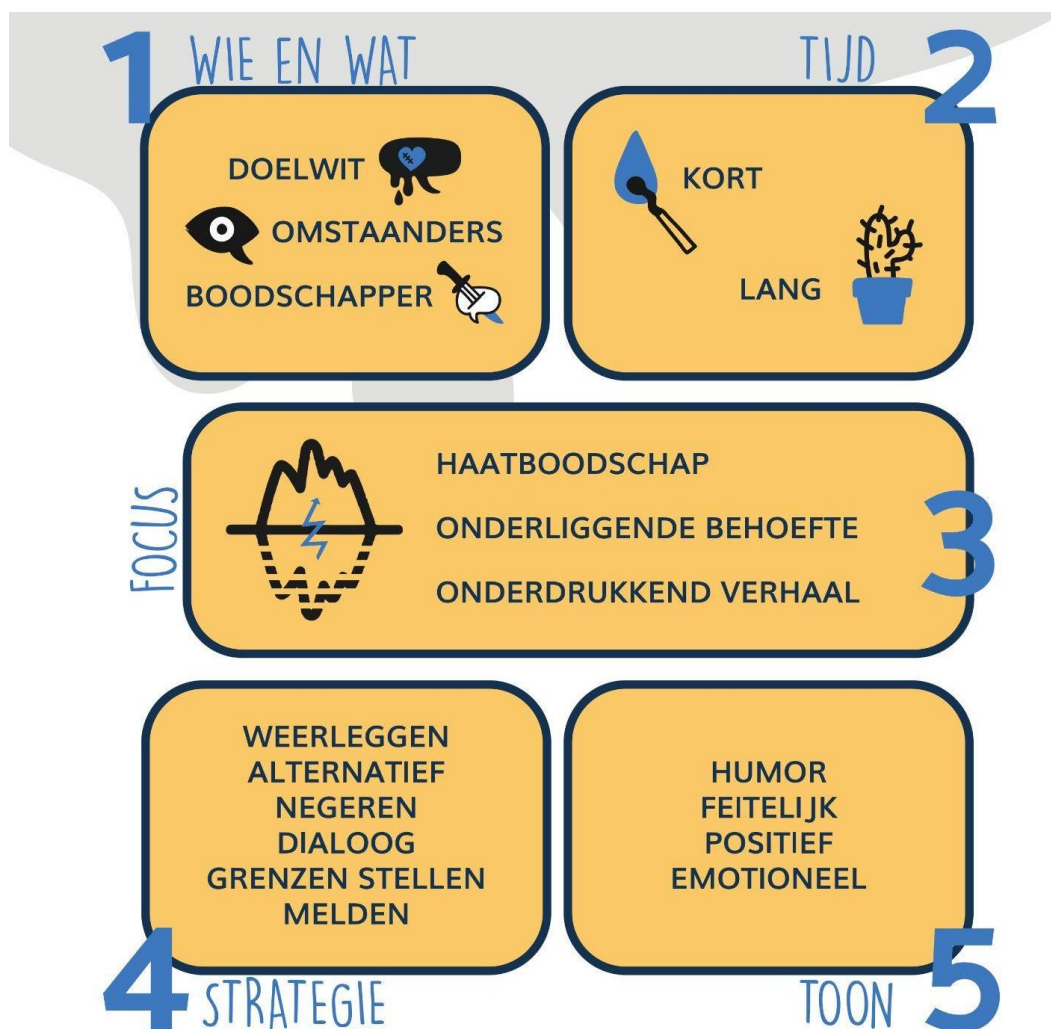
Hoe kan je als organisatie discriminatie voorkomen?

Het is van belang om als organisatie te reflecteren over wat vinden wij onacceptabel, naar welke sfeer streven wij binnen onze groep of op onze sociale media, ... Het helpt om voor je groep enkele richtlijnen uit te denken.

Reageren op haatspraak

AlterNarratief biedt 5 keuzes die als kapstok kunnen dienen om een (re)actie tegen haatboodschappen op te bouwen:

- Wie en wat wil je bereiken?
- Hoeveel tijd kan/wil je besteden?
- Waarop wil ik reageren?
- Welke strategie kies je?
- Welke toon kies je?

Rol als API

Als API sta je in voor een inclusieve organisatie waarin niemand wordt uitgesloten. Het is daarom belangrijk om als API jezelf te verdiepen in thema's zoals gender, racisme, ... Zo krijg je meer inzicht in de manieren waarop haatspraak en discriminatie kunnen plaatsvinden binnen jouw organisatie.

- Op welke gronden kan er gediscrimineerd worden?
- Op welke manieren komt discriminatie voor?

Maak als organisatie uit hoe je zou reageren op haatspraak, zodat alle collega dit kunnen uitdragen en een actieve omstaander zijn. Zo heb je een stappenplan wanneer discriminatie plaatsvindt.

Tools

Unia: voor gelijke kansen, tegen discriminatie

Op de website van Unia, het Interfederaal Gelijkekansencentrum vind je informatie terug over wat discriminatie, cyberhaat, haatspraak is en wat je ertegen kan doen.

Unia heeft als opdracht discriminatie te bestrijden en gelijke kansen te bevorderen. Dat doet ze op verschillende manieren:

Door de meldingen te behandelen van personen die zich gediscrimineerd voelen of die getuige waren van discriminatie. Als Unia bevoegd is, geeft ze de voorkeur aan verzoening en probeert ze een constructieve oplossing te bereiken door te luisteren naar alle betrokken partijen. In sommige gevallen, en enkel met jouw toestemming, kan Unia naar de rechtbank stappen. Meer info.

Door het informeren en sensibiliseren van het publiek, de politiek, bedrijven en organisaties via campagnes, opleidingen, tools (zoals de eDiv-onlineopleidingsmodules), adviezen en aanbevelingen, publicaties en statistieken.

Mediawijs: <https://www.mediawijs.be/nl/haatspraak>

Mediawijs is het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid. Op Mediawijs.be verzamelen we informatie en materialen voor professionals en vrijwilligers die inwoners van Vlaanderen en Brussel helpen actief, creatief, kritisch en bewust helpen omgaan met digitale technologie & media en zo iedereen betrekken in de digitale samenleving.

Zij waren één van de parters bij het ontwikkelen van het vijf keuzeplan. Op hun website vind je podcast, filmpjes, posters, ... terug op te reageren op (online) haatspraak.

Tumult geeft vorming aan de hand van het keuzeplan over discriminatie en racisme.

Tijdens de vorming ga je aan de slag rond:

- Hoe komt haatspraak tot stand? Wat zijn de effecten en gevolgen?
- Hoe kan je reageren op haatspraak? Bouw een (re)actie op aan de hand van 5 keuzes.
- Kan je de jongeren van je groep versterken in reageren?
- Kan je als school, als vereniging of groep samen iets ondernemen?

Je krijgt een overzicht van mogelijkheden hoe je als groep of als individu kunt reageren. Verwacht je aan tools en methodieken om educatief aan de slag te gaan. We gaan ook aan de slag met (jouw) concrete cases.

7.6. Fiche 6: Communicatie met ouders bij integriteitsschendingen

Ouders zijn een belangrijke partner bij integriteitsschendingen. Ze zijn de eerste opvoedingsverantwoordelijke en beschikken over het ouderlijk gezag. Maar wat als hun kind niet wil dat er gevoelige informatie aan hen wordt doorgegeven? Dat is niet vanzelfsprekend.

In gevoelige situaties kan er een spanningsveld ontstaan. Vanuit een begeleidingsperspectief bekeken is het immers vaak aangewezen dat de ouders betrokken worden. De toegenomen handelingsbekwaamheid van de minderjarige kan dit in een aantal situaties echter bemoeilijken of zelfs beletten.

De regie ligt bij de jongere

Zodra een jongere over voldoende oordeelsvermogen beschikt om zelfstandig over de eigen persoonlijkheidsrechten te beschikken, mag niemand, zonder medeweten van de jongere, gevoelige informatie doorgeven aan de ouders.

De oordeelsbekwaamheid van een kind dient in principe geval per geval bekeken te worden, ongeacht de leeftijd van het kind. Over het algemeen wordt wel aanvaard dat kinderen vanaf de leeftijd van 12 jaar over het nodige onderscheidingsvermogen/oordeelsvermogen beschikken.

Als algemeen uitgangspunt geldt dat de minderjarige recht heeft op bescherming van zijn privéleven, met inbegrip van de vertrouwelijke behandeling van zijn persoonlijke gegevens (artikel 8 Europees Verdrag voor de bescherming van de Rechten van de Mens en artikel 16 Kinderrechtenverdrag). Dit betekent dat je de geheimen die door de minderjarige zijn toevertrouwd, in principe niet mag bekendmaken, zelfs niet aan de ouders.

Tegelijkertijd hebben kinderen recht op bescherming tegen geweld en misbruik (artikel 19 Kinderrechtenverdrag).

In het Burgerlijk Wetboek staat dan weer een ouderlijk recht op informatie met betrekking tot de opvoeding van hun kinderen ingeschreven. Ouderlijk gezag houdt onder meer in dat de ouder (voogd) kan beslissen over fundamentele aspecten van de opvoeding van de minderjarige, over elementen van religieuze of levensbeschouwelijke aard, en over een (ingrijpende) medische behandeling (artikel 374, 2de lid B.W.). Aan de uitoefening van het ouderlijk gezag is ook een aspect van aansprakelijkheid verbonden (art. 1384, 2de lid B.W.).

Het Kinderrechtenverdrag erkent deze verantwoordelijkheden van ouders. Artikel 5 en 18 van het verdrag stellen dat de overheid de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders eerbiedigt. Ouders of wettige voogden hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind, waarbij het belang van het kind hun allereerste zorg is. Bij alle maatregelen die het kind aangaan, moeten de belangen van het kind de eerste overweging zijn (artikel 3).

Anderzijds heeft het kind het recht om zijn mening te geven en het recht dat met deze mening (passend) rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind aanbelangt (artikel 12).

Als jongeren niet willen dat hun ouders geïnformeerd worden, zal er veel tijd geïnvesteerd moeten worden in overleg. Het is belangrijk dat er geen breuk ontstaat in de vertrouwensrelatie tussen de API/begeleider en de jongere. Hecht dus veel belang aan de dialoog om inzicht te krijgen in de reden dat de jongere niet wil dat de ouders geïnformeerd worden en bekijk samen of dat idee gerechtvaardigd is. Op basis van een volledige context zal dit, samen met professionele hulpverleners,

uitgeklaard moeten worden. Aan minderjarigen een absolute geheimhouding garanderen t.a.v. hun ouders kan verdere hulp en begeleiding soms beletten, vandaar dat dit aspect vaak het eerste en belangrijkste aandachtspunt is bij de begeleiding van een jongere.

Eerstelijnsjeugdwerker, de API en de ouders

Wanneer er twijfel is omtrent het meedelen van bepaalde gevoelige informatie aan de ouders, vindt er best een voorafgaand overleg plaats tussen de API en de persoon die de situatie op de eerste lijn opvolgt. Als er een gesprek met de ouders zal plaatsvinden, kan dit ofwel door de persoon die de situatie op de eerste lijn opvolgt of samen met de API gebeuren.

De manier waarop je ouders betreft als jeugdwerker hangt ook af van de situatie. Indien een kind de integriteit van iemand anders (mogelijks) geschonden heeft, kan het zijn dat ouders reageren met veel weerstand. Het is belangrijk dat je hier als begeleider op voorbereid bent, zodat er zeker nog ruimte is voor een gesprek. Wanneer je ouders aanspreekt bij wiens kind de integriteit (mogelijks) geschonden werd, zal het gesprek een heel andere dynamiek krijgen. Bij beide gesprekken is het nuttig om je goed voor te bereiden.

Als de situatie veel commotie heeft veroorzaakt, kan het nuttig zijn om een ouderavond te organiseren, die de bedoeling heeft uitleg te geven bij de gevolgde strategie. Het kan nuttig zijn hierbij ook experts uit te nodigen, die een bepaald perspectief wat duidelijker kunnen toelichten en kunnen antwoorden op vragen.

7.7. Fiche 7: Juridische Q&A

Beroepsgeheim, discretieplicht, meldingsplicht

Wat is beroepsgeheim?⁵

In sommige beroepen geldt het beroepsgeheim. Dat betekent dat personen met bepaalde functies niets mogen bekendmaken van wat hen in hun functie werd verteld.

Het beroepsgeheim blijft altijd gelden, ook wanneer de vertrouwensrelatie beëindigd is of als de arbeidsovereenkomst afgelopen is.

Informatie waarbij alle concrete namen en details zijn weggelaten, zodat het een situatiebeschrijving in algemene termen wordt, behoort niet tot het beroepsgeheim. De volgende informatie is wel geheim:

- alles wat nadrukkelijk of stilzwijgend aan de vertrouwenspersoon werd toevertrouwd
- alle informatie die gezien of gehoord wordt
- informatie over derden
- fabrieksgeheimen, zoals de formule van een geneesmiddel

U schendt het beroepsgeheim wanneer u opzettelijk geheimen bekend maakt, ook wanneer u niet de bedoeling heeft om iemand schade of nadeel te berokkenen. Hoe u een geheim kenbaar maakt, is van geen belang. Er zijn vier situaties waarin u een geheim toch mag prijsgeven:

- voor een rechtbank of een parlementaire onderzoekscommissie, als het onderzoek dat vereist
- bij ouders van een minderjarige, aangezien zij aansprakelijk zijn en beslissingsrecht hebben over fundamentele aspecten van de opvoeding zoals onderwijs en gezondheid
- als de betrokken persoon akkoord gaat, wilsonbekwaam is of er een noodsituatie dreigt
- om leidinggevend en op de hoogte te brengen; zo bestaat er een gedeeld beroepsgeheim als de leidinggevende ook deelneemt aan de hulpverlening

Toch is het altijd aangeraden de persoon ervan te overtuigen om geheime informatie zelf mee te delen.

Heb je als API beroepsgeheim?⁶

Nee, een API of jeugdwerker heeft vanuit hun functie geen beroepsgeheim.

Artikel 458 van het Strafwetboek vormt de basis van het beroepsgeheim. Maar het beroepsgeheim is daarnaast nog terug te vinden in tal van andere wettelijke bepalingen en deontologische codes.

Artikel 458 Sw. somt expliciet enkele medische beroepen op waarvoor het beroepsgeheim geldt, maar voorziet verder ook dat 'alle personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen' onderworpen zijn aan het beroepsgeheim.

Een API of jeugdwerker kan in bepaalde situaties toch beroepsgeheim krijgen.

Specifiek voor de integrale jeugdhulp bepaalt art. 7 Decreet integrale jeugdhulp dat eenieder die zijn medewerking verleent aan de jeugdhulp zoals georganiseerd door dit decreet, beroepsgeheim heeft. Wanneer een minderjarig meisje dus een leidster uit de jeugdbeweging vraagt om op te treden als haar vertrouwenspersoon en meebrengt naar een bemiddelingsgesprek, heeft deze laatste beroepsgeheim.

---

⁵ <https://www.belgium.be/nl/justitie/privacy/beroepsgeheim>

⁶ <https://www.rechtspositie.be/werkmappen/beroepsgeheim>

Wat is discretieplicht?

Discretieplicht is de verplichting om bij de uitoefening van een functie of ambt geen gegevens vrij te geven aan anderen dan diegenen die gerechtigd zijn er kennis van te nemen.

Dit komt erop neer dat je geen informatie deelt tenzij met toestemming van de betrokkene, behalve in uitzonderingsgevallen:

- Als er sprake is van een **noodtoestand**. Als het echt gaat om fysiek of seksueel gevaar staat niet reageren gelijk aan 'schuldig verzuim'.
- **Schade** aan jezelf of aan de werking.
- Bij een **gerechtelijk onderzoek**: Bij een getuigenis in rechte, dus op vraag van de rechter, het parket of een parlementaire onderzoekscommissie.
- Als jij of jouw organisatie voor een **gewetenskwestie** staat. Als je weet hebt van zaken waarmee je niet in het reine komt als je ze verzwijgt.
- Kinderen en jongeren hebben recht op privacy, ook tegenover hun ouders, maar dat recht moet afgewogen worden tegenover het **recht van ouders op informatie** om fundamentele opvoedingsbeslissingen te nemen. Als het ingaat tegen het belang van het kind, wordt er geen informatie gedeeld met ouders.
- **Belang van het kind**: Als het delen van informatie in het belang van het kind of de jongere is, maar oordeel niet te vlug en overleg met je coördinator. Vraag het kind of de jongere altijd vooraf om toestemming. Een kind van 12 jaar kan al redelijk goed zelf oordelen over zijn belangen.

Check de [poster van Uit De Marge](https://www.uitdemarge.be/webshop/poster-deontologie/) (<https://www.uitdemarge.be/webshop/poster-deontologie/>) of het [deontologisch kader](https://ambrassade.be/nl/nieuws/een-nieuw-akkoord-deontologisch-en-integer-handelen) van De Ambrassade (<https://ambrassade.be/nl/nieuws/een-nieuw-akkoord-deontologisch-en-integer-handelen>) voor meer informatie.

*Wat is meldingsplicht?*⁷

Als API of jeugdwerker heb je geen specifiek statuut met betrekking tot de meldingsplicht. De 'algemene regels' zijn van toepassing zoals voor elke andere burger:

- In theorie is elke burger, als deze het plegen van een misdrijf of de voorbereiding ervan ziet of hoort, getuige van dat misdrijf. Wat men gezien heeft of over (de voorbereiding van) het misdrijf weet, kan erg belangrijk zijn voor het onderzoek en voor de bestraffing van dat misdrijf.
- Men kan zich aanmelden bij een politiekantoor of contact opnemen met de diensten van de procureur des Konings van uw gerechtelijk arrondissement.
- Elke burger is wettelijk verplicht om zich te melden als getuige van misdrijven tegen mensen (bv. een aanval op straat), tegen eigendommen (bv. een diefstal) of tegen de openbare veiligheid (bv. een aanslag). Daar staat echter geen sanctie op, tenzij 'schuldig verzuim'.

---

⁷ https://justitie.belgium.be/nl/wat_moet_u_doen_als_getuige/aanmelding_als_getuige

Melding, aangifte of klacht bij politie

Wat is verschil tussen melding doen, aangifte doen of klacht indienen bij de politie? Wie kan wat doen?

- **Melding** doen = iets 'melden' aan de politie. De politie beoordeelt dan wat het gevolg is van deze melding.
- **Aangifte** doen: wanneer men een 'misdrijf' meldt waarvan men kennis heeft maar zelf niet rechtstreeks betrokken of benadeeld is, doet men 'aangifte' van dit feit. Het proces-verbaal wordt aan de procureur des Konings overgemaakt en heeft als doel een eventuele verdachte van een misdrijf te identificeren en eventueel te bestraffen.
- **Klacht** indienen: wanneer men een 'misdrijf' meldt waarbij men zelf rechtstreeks betrokken of benadeeld is, legt men 'klacht' neer van dit feit. Er wordt ook een proces-verbaal opgesteld.

Mag je als jeugdorganisatie het slachtoffer stimuleren om klacht neer te leggen?

Ja, dat mag. Er zijn hiertegen geen wettelijke bezwaren.

Kan een jeugdorganisatie aangifte doen bij de politie? Kan dat ook zonder het slachtoffer?

Ook de jeugdorganisatie kan de feiten aangeven; het hoeft niet noodzakelijk het slachtoffer zelf te zijn die een klacht indient. Het maakt de zaak evenwel complexer (zowel voor de jeugdorganisatie, als voor de onderzoeksinstanties) als er geen medewerking of ondersteuning is van het slachtoffer zelf.

Kan je als jeugdorganisatie iets ondernemen zonder officiële klacht (rol tuchtrecht)?

Een tuchtrechtelijke procedure starten is moeilijk zonder klacht, aangezien er in dergelijk geval vaak geen (begin van) bewijs is. Het is echter wel mogelijk om verder onderzoek te verrichten zodat in voorkomend geval een stevig dossier kan opgesteld worden, hetgeen dan de basis kan vormen om tuchtrechtelijk op te treden. Of dit mogelijk is, dient geval per geval nagegaan te worden op basis van het (tucht)reglement.

Aansprakelijkheid

Wat is schuldig verzuim?

Schuldig verzuim is een misdrijf waarvoor **strafrechtelijk** veroordeeld kan worden indien alle opgesomde voorwaarden cumulatief van toepassing zijn:

- 1) Er sprake is van een **feitelijke toestand van groot gevaar**. De persoonlijke integriteit, de vrijheid of de eerbaarheid van een individu dreigt aangetast te worden, zonder dat er doodsgevaar vereist is. Het gevaar moet ernstig, constant, reëel en actueel zijn.
- 2) Er wordt **verzuimd om hulp te verlenen of te verschaffen**. Hulp bieden kan in de vorm van EHBO toedienen, verwittigen van ouders, directie of hulpdiensten, een melding doen aan een gespecialiseerde instantie, een intern of administratief onderzoek instellen, ... Deze verplichting houdt in dat er onmiddellijk minstens een poging moet worden gedaan om hulp te bieden, ook al slaagt de hulp niet, was zij onhandig of niet doelmatig. De wet zegt niet in welk geval de hulp moet worden verleend door de persoon die het gevaar zelf vaststelt en in welk geval het volstaat de hulp van een derde in te roepen. Er zal altijd naar de concrete omstandigheden worden gekeken om dit aspect te beoordelen.
- 3) Ten derde moet er sprake zijn van een **besef van de gevaartoestand** en de wil om niet op te treden. Er moet met andere woorden met wetens en willens niet gehandeld worden.
- 4) De hulp moet kunnen verleend worden **zonder gevaar voor zichzelf of voor anderen**.

Voorbeeld

Een voorbeeld van schuldig verzuim is iemand die getuige is van een ernstig verkeersongeval, maar geen bijstand verleent aan de slachtoffers. Er is geen sprake van schuldig verzuim wanneer de betrokken persoon de toestand van groot gevaar niet persoonlijk heeft vastgesteld en hij/zij/die op grond van de omstandigheden waarin hij/zij/die werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er gevaar aan verbonden was.

Kan een API in een jeugdorganisatie beschuldigd worden van het misdrijf “schuldig verzuim”?

Een API in een jeugdorganisatie kan, **net zoals elke persoon**, beschuldigd worden van het misdrijf “schuldig verzuim” wanneer de wettelijke voorwaarden daartoe vervuld zijn.

Kan je burgerrechtelijk/strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden?

Als er feiten van grensoverschrijdend gedrag vastgesteld worden, zal er ook moeten vastgesteld worden wie hiervoor **burgerlijk aansprakelijk** kan gesteld worden (m.a.w. wie dient het slachtoffer te vergoeden?)

Hier dient een onderscheid te worden gemaakt afhankelijk van de situatie van de aansprakelijke.

- **Vrijwilliger:** Wanneer de feiten van grensoverschrijdend gedrag gepleegd zijn door een vrijwilliger binnen de jeugdorganisatie is deze vrijwilliger in principe burgerlijk aansprakelijk ten aanzien van het slachtoffer.
Er geldt een aansprakelijkheidsbeperking voor vrijwilligers die werkzaam zijn binnen een organisatie met een zekere structuur (“gestructureerde organisatie”, zoals bv. een VZW) (art. 5 Vrijwilligerswet van 3 juli 2005). Deze organisatie is burgerlijk aansprakelijk ten aanzien van derden wanneer haar vrijwilligers een fout hebben begaan, behalve wanneer de vrijwilliger zich schuldig gemaakt heeft aan een **herhaalde lichte fout**, een **zware fout** of **bedrog**.
- **Werknemer:** Wanneer de feiten van grensoverschrijdend gedrag gepleegd zijn door een werknemer van de jeugdorganisatie, gelden dezelfde principes op het vlak van burgerlijke aansprakelijkheid, maar dan op basis van een andere wetgeving (m.n. artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978).
Ook deze bepaling stelt dat de werkgever burgerrechtelijk aansprakelijk is voor de schadeverwekkende handelingen die de werknemer bij de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst stelt, tenzij de werknemer een herhaalde lichte fout, een zware fout of bedrog beging.
- **Jeugdorganisatie.** Het is niet uit te sluiten dat het slachtoffer ook de jeugdorganisatie burgerlijk aansprakelijk wil stellen. Het is mogelijk dat de organisatie zelf een fout heeft gemaakt waardoor er schade werd veroorzaakt. Dit is het geval wanneer de organisatie zich **niet als een normaal zorgvuldige organisatie** gedraagt. In dergelijk geval kan de organisatie aansprakelijk zijn op basis van artikel 1382- 1383 BW.
Zowel een inbreuk op de **organisatieplicht** (= de nodige voorzorgs- en veiligheidsmaatregelen genomen moeten worden, zodat voorzienbare ongevallen en schadegevallen vermeden kunnen worden) als een inbreuk op de **toezichtsplicht** van de organisatie kunnen ertoe leiden dat een organisatie (mede-)burgerlijk aansprakelijk wordt gesteld om het slachtoffer te vergoeden.

Gerechtelijke uitspraken en informatie over lopende gerechtelijk onderzoek

Kan je als jeugdorganisatie inzage krijgen in het (strafrechtelijk) vonnis inzake grensoverschrijdend gedrag van een lid/begeleider?

Een vonnis kan in principe enkel meegedeeld worden aan 'de partijen'. Wie 'de partijen' zijn, verschilt naargelang het een strafrechtelijke procedure of een burgerlijke procedure is:

Optie 1 - Een strafrechtelijke procedure: speelt zich af tussen een beschuldigde en 'de maatschappij'. De partijen zijn:

- de beklaagde,
- de burgerlijke partij(en) (wie een belang heeft in de zaak, ev. schade heeft opgelopen door het strafbaar feit dat werd gepleegd),
- het Openbaar Ministerie = het parket (vertegenwoordiger van de maatschappij)

Wanneer een jeugdorganisatie een belang heeft, kan zij zich **burgerlijke partij** stellen.

Wanneer een jeugdorganisatie geen belang heeft, kan zij als '**derde**' vragen om een kopie van de uitspraak te ontvangen. Deze vraag moet gericht worden aan het Openbaar Ministerie, die beslist of het wenselijk is dat de 'derde' inzage krijgt.

Organisaties binnen de jeugdsector krijgen in principe een **automatische melding** bij bepaalde vonnissen (cfr. omzendbrief over 'uit eigen beweging' toezenden van vonnissen door het Openbaar Ministerie). Dit geldt voor werknemers, maar in de praktijk blijkt dat jeugdorganisaties bepaalde informatie m.b.t. strafrechtelijke uitspraken en zelfs lopende onderzoeken waarin vrijwilligers betrokken zijn, kunnen bekomen. Uiteraard kan dit enkel gebeuren als het Openbaar Ministerie weet dat de persoon actief is in een jeugdorganisatie.

Optie 2 - Een burgerlijke procedure: speelt zich louter af tussen particulieren.

De ene partij (eisende partij) heeft de procedure opgestart en wil een rechtsconflict oplossen met de 'verwerende' partij.

Een jeugdorganisatie is vaak geen partij in het gevoerde proces en krijgt dus **geen kopie** van de gerechtelijke uitspraak.

In een burgerlijke procedure heeft iedereen principieel recht op inzage in het vonnis. Griffies zijn hier soms terughoudend over. Advocaten kunnen vaak makkelijker een vonnis bekomen.

Kan een jeugdorganisatie zich de hoedanigheid van benadeelde persoon toekennen?

Ja, een jeugdorganisatie kan een verklaring van benadeelde persoon afleggen. Dit kan wanneer je een bepaalde schade (bvb. aan het imago en reputatie) kan aantonen. Als benadeelde persoon ben je **geen echte partij** in de zaak.

Een verklaring van benadeelde persoon geeft je bepaalde rechten:

- Het recht bijgestaan of vertegenwoordigd te worden door een advocaat
- Het recht om een verzoek tot inzage in het dossier en kopie van het dossier in te dienen
- Het recht om ieder document dat je nuttig acht te doen toevoegen aan het dossier
- Op de hoogte gebracht worden van een seponering en de reden ervan, evenals van het instellen van een gerechtelijk onderzoek en de datum van een zitting (art. 5bis VTSv.)

Het kan het tevens vergemakkelijken om later de toestemming te bekomen om een kopie van de uitspraak te mogen ontvangen.

Is er een manier om als jeugdorganisatie te weten te komen of iemand omgangsverbod met kinderen en jongeren heeft?

Optie 1: De jeugdorganisatie wordt op de hoogte gebracht door het Openbaar Ministerie als één van de werknemers een veroordeling oploopt wegens bepaalde feiten.

Optie 2: Om te weten of er een omgangsverbod is ingesteld kan het van belang zijn om:

- het slachtoffer te vragen een kopie van het vonnis over te maken,
- OF zich tijdens de procedure burgerlijke partij te stellen,
- OF een verklaring van benadeelde persoon te doen.

Dit zal uiteraard alleen kunnen als het omgangsverbod er komt naar aanleiding van een gebeurtenis in de jeugdorganisatie of waarvan je weet hebt.

Optie 3: Om weet te krijgen van een omgangsverbod dat ingesteld zou zijn naar aanleiding van feiten waar je als organisatie geen kennis van hebt, kan je (periodiek) een **uittreksel uit het strafregister opvragen**. Voor meer informatie: <https://ambrassade.be/nl/kennis/artikel/uittreksel-strafregister>

Gevolgen van een strafproces binnen een jeugdorganisatie

Kan je als jeugdwerkorganisatie een persoon die betrokken is bij grensoverschrijdend gedrag weigeren als lid of begeleider? Zo ja, wanneer?

Indien de betrokkene **nog geen lid is van de jeugdorganisatie** mag je als organisatie zijn lidmaatschap weigeren (zolang de anti-discriminatiewetgeving gerespecteerd wordt). Een vereniging beslist zelf wie zij als lid aanvaardt. Anderzijds krijgt de betrokkene reeds een straf van de rechtbank en moet die na het dragen van deze straf opnieuw de kans krijgen opgenomen te worden in de maatschappij.

Kan een lid/begeleider/lid van de AV die beschuldigd wordt, worden geschorst / uitgesloten?

Wanneer de betrokkene **reeds lid/vrijwillig begeleider is van een jeugdorganisatie**, zijn verschillende tuchtsancties mogelijk (waarschuwing, schorsing, uitsluiting, ...). Leden hebben immers in principe via hun toetreding tot de vereniging hun wil uitgedrukt om zich te onderwerpen aan de reglementen van de vereniging en deze reglementen na te leven.

De jeugdorganisatie kan een ondertekend document (i.e.. een "lidmaatschapsovereenkomst" of "toetredingsovereenkomst") voorzien waarin het respecteren van de reglementen en de kennisname ervan bevestigd wordt. Er kan ook gewerkt worden met een gedragscode die ondertekend wordt door de betrokkene. Ook de omschrijving van tuchtfacten en de voorziene sancties daarbij kunnen best worden opgenomen in een reglement.

De tuchtsanctie dient uiteraard in verhouding te staan tot de feiten die tot een tuchtsanctie aanleiding kunnen geven en die een persoon ten laste gelegd worden.

Als de betrokkene verbonden is met de jeugdorganisatie met een **arbeidsovereenkomst**, zullen de mogelijkheden eerder beperkt zijn. Je zal in dat geval het arbeidsrecht en arbeidsreglement moeten volgen. Je kan de persoon in dienst houden (met evt. een schriftelijke waarschuwing), of de persoon schorsen (conform het arbeidsreglement), of ontslaan (mogelijk ontslag wegens dringende reden).

Als de betrokkene een **werkend lid van de VZW** is, zijn er specifieke regels omtrent de uitsluiting, schorsing in de statuten van de VZW en de VZW-wet.

Als organisatie benadeeld door grensoverschrijdend gedrag

Hoe kan een jeugdorganisatie reageren wanneer die geconfronteerd wordt met GG?

Als jeugdorganisatie kan je op 3 verschillende manieren reageren, afhankelijk van de context.

1. Een **strafonderzoek opstarten**
  - a. Klacht neerleggen bij politie of parket
  - b. Burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter
2. De **burgerlijke veroordeling** bekomen van een persoon die reeds het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijke procedure
3. Op de hoogte blijven van een **hangende procedure**

Deze drie mogelijkheden worden hieronder gedetailleerd besproken.

1) Een strafonderzoek opstarten

Deze hypothese betreft de situatie waarin er nog geen enkele procedure is gestart omtrent het vermeende grensoverschrijdend gedrag.

Een strafrechtelijke procedure kan worden opgestart door de jeugdorganisatie door zich ofwel burgerlijke partij te stellen bij de onderzoeksrechter, ofwel een strafklacht neer te leggen bij parket of politie.

Optie a: Klacht bij parket of politie

Elke persoon kan steeds een eenvoudige klacht neerleggen bij het parket, hetgeen tevens een gerechtelijke procedure start.

Daarnaast kan een verklaring worden afgelegd bij de politiediensten. Het proces-verbaal (pv) van verhoor zal in dit laatste geval worden overgemaakt aan het openbaar ministerie die een gerechtelijk onderzoek zal openen.

Ingeval het gaat om een verklaring bij de politie, zal een vertegenwoordiger van de organisatie zich moeten melden bij het politiecommissariaat van zijn keuze om de feiten aan te geven. Die zal een kopie van het proces-verbaal ontvangen. Voor een dergelijke verklaring moet men niet noodzakelijk bijgestaan worden door een advocaat.

Tenzij er een seponering zou plaatsvinden, zal vaak een vertegenwoordiger van de organisatie enkele weken of maanden na de indiening van de klacht gehoord worden door de onderzoekers.

Waar?	De klacht kan worden ingediend bij de politie of het parket van het gerechtelijk arrondissement van de plaats van het misdrijf, van de woonplaats van de vermoedelijke dader of van de plaats waar deze kan gevonden worden.
Kost?	Gratis. De persoon die de klacht had neergelegd, kan niet veroordeeld worden tot de betaling van een rechtsplegingsvergoeding in geval van vrijspraak van de vermoedelijke dader. Ook hier dienen eventuele advocaatkosten worden bijgeteld.
Advocaat noodzakelijk?	Bij het parket: aangewezen, zeker wat betreft de verschijningen voor de gerechtelijke instanties. Bij de politie: niet noodzakelijk.

Verhoor?	Een vertegenwoordiger van de organisatie zal enkele weken of maanden na de neerlegging van de klacht gehoord worden door de onderzoekers om de klacht te bevestigen en eventueel bijkomende informatie op te vragen. De verantwoordelijke substituuat kan anderzijds autonoom beslissen om geen gevolg te geven aan de klacht omdat hij meent dat de feiten niet voldoende ernstig zijn.
Voordelen	Beperkte kosten en een snellere behandeling (geen raadkamer/ kamer van inbeschuldigingstelling).
Nadelen	De parketmagistraat kan beslissen om geen gevolg te geven aan de klacht.

Optie b: burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter

De partij die benadeeld werd door een misdrijf kan zich burgerlijke partij stellen bij de onderzoeksrechter. Dit kan ofwel wanneer de onderzoeksrechter nog niet is aangesteld, ofwel wanneer de zaak reeds gestart is.

Waar?	De klacht kan neergelegd worden in het gerechtelijk arrondissement van de plaats van het misdrijf, van de woonplaats van de vermoedelijke dader of van de plaats waar deze kan gevonden worden.
Kost?	Bij het neerleggen van de klacht moet je een bedrag in bewaring geven. Dit bedrag verschilt per gerechtelijk arrondissement en kan tot 2000€ gaan. Dit is bestemd om (een deel van) de kosten van de procedure te dekken. Bij veroordeling wordt dit bedrag terugbetaald. Als de verdachte buiten verdenking wordt gesteld, kan de burgerlijke partij veroordeeld worden tot betaling van de rechtsplegingsvergoeding aan de persoon die vervolgd werd (basisbedrag op heden: 1.440 EUR). De kosten van de advocaat komen hier nog bovenop.
Advocaat noodzakelijk?	Sterk aangewezen, zeker wat betreft de verschijningen voor de gerechtelijke instanties.
Verhoor?	Zeer vaak zal een vertegenwoordiger van de jeugdorganisatie enkele weken of maanden na de neerlegging van de klacht gehoord worden door de onderzoekers om de klacht te bevestigen en eventueel bijkomende informatie op te vragen.
Voordelen	De onderzoeksrechter is verplicht om de zaak te onderzoeken, de zaak kan niet zomaar geseponeerd worden. Het is tevens gemakkelijker om inzage in het dossier te vragen of te vragen dat bijkomende onderzoeksdaeden worden gesteld.
Nadelen	Deze procedure is zwaarder en kostelijker dan een klacht neergelegd bij het parket. Dit zal uiteindelijk bij de raadkamer komen en in geval van hoger beroep, voor de kamer van inbeschuldigingstelling.

- 2) De burgerlijke veroordeling bekomen van een persoon die reeds het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijke procedure

Deze hypothese is alleen mogelijk als er al een zaak loopt tegen de vermeende dader van het misdrijf.

Hierna worden de verschillende wijzen beschreven waarop men zich burgerlijke partij kan stellen tot het bekomen van een schadevergoeding.

Ingeval de onderzoeksrechter reeds aangesteld is met betrekking tot het misdrijf, kan men zich voor deze onderzoeksrechter burgerlijke partij stellen zolang deze nog bezig is met de zaak (dit wil zeggen tot aan de zitting voor de Raadkamer).

Ingeval de onderzoeksrechter zijn onderzoek beëindigd heeft en de zaak wordt verwezen naar de raadkamer, kan de jeugdorganisatie zich burgerlijke partij stellen tijdens de zitting voor de raadkamer.

Kostprijs?	Gratis. De burgerlijke partij kan niet veroordeeld worden tot vergoedingen.
Advocaat noodzakelijk?	Aangeraden omdat het een zitting is.
Extra	Het is ook mogelijk om zich burgerlijke partij te stellen voor de kamer van inbeschuldigingstelling.

Als het dossier het voorwerp uitmaakt van een lopend gerechtelijk onderzoek (geen onderzoeksrechter gevat)

Het is altijd mogelijk om zich burgerlijke partij te stellen, maar als de bedoeling enkel is om “deel uit te maken” van de procedure heeft de burgerlijke partijstelling op dat moment tot gevolg dat een onderzoeksrechter zal aangesteld worden, hetgeen een verlenging van de proceduretermijnen en bijkomende kosten met zich meebrengt (zie de hierboven beschreven procedure onder hypothese 1).

In deze situatie is het aangewezen om te wachten met de burgerlijke partijstelling tot het openbaar ministerie beslist om de vermoedelijke dader rechtstreeks te dagvaarden voor de rechtbank en zich dan op de zitting burgerlijke partij te stellen.

Ingeval het dossier voorkomt voor de rechtbank, kan men zich burgerlijke partij stellen door een nota neer te leggen. Deze nota dient de gevorderde schade te duiden en moet meegedeeld worden aan alle partijen die in de zaak betrokken zijn.

De burgerlijke partij zal uitgenodigd worden om te pleiten (indien ze vertegenwoordigd is door een raadsman/vrouw) of om de inhoud van de burgerlijke partijstelling toe te lichten (ingeval ze vertegenwoordigd wordt door bestuurders of lasthebbers).

Kostprijs?	Gratis
Advocaat noodzakelijk?	Aangeraden, maar wettelijk niet verplicht
Extra	Er kan niet voor de eerste keer een burgerlijke partijstelling plaatsvinden voor het hof van beroep.

3) Op de hoogte blijven van een hangende procedure

Wanneer de hoofdbetrachting van de jeugdorganisatie louter is om op de hoogte te blijven van de hangende procedure zonder zich burgerlijke partij te stellen (en dus zonder een schadevergoeding te vragen) kan men een verklaring van benadeelde persoon doen.

Kostprijs?	Gratis
Advocaat noodzakelijk?	Niet noodzakelijk

DISCLAIMER FICHE 7

Geïnspireerd op het document 'Juridische vragen en antwoorden - seksueel overschrijdend gedrag' van Sport Vlaanderen.

Voor de effectieve uitoefening van bepaalde juridische handelingen (klacht neerleggen, procederen, ...) kan het nuttig/nodig zijn een advocaat te raadplegen.

Scwitch is zorgvuldig als het gaat om het geven van betrouwbare en actuele informatie en antwoorden die ze zelf geeft of die ze krijgt van expert-partners op wie ze een beroep doet. Ze kan echter niet garanderen dat de informatie en antwoorden altijd foutloos, volledig en actueel zijn. Daarom kunnen aan de informatie op de website en aan eventueel advies - per e-mail of via de vraagfuncties op de website - geen rechten worden ontleend.

Scwitch aanvaardt ook geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden of onvolledigheden in de aangeboden informatie en antwoorden, noch voor schade die het gevolg is van problemen veroorzaakt door, of inherent aan het verspreiden van informatie via het internet, zoals storingen of onderbrekingen van of fouten of vertraging in het verstrekken van informatie of diensten door Scwitch of door u aan Scwitch via de website of elektronische weg.

7.8. Fiche 8: Netwerk van de API

Wat?

Als API sta je er niet alleen voor. Zo kan je rekenen op ondersteuning en opleiding vanuit De Ambassade, interne ondersteuning van collega's en externe organisaties. In deze fiche vind je een overzicht van enkele externe instanties die aanspreekbaar en/of ondersteunend kunnen zijn bij het realiseren van een kwaliteits-, preventie- en reactiebeleid rond integriteit in jouw organisatie.

Waarom?

Het is essentieel te weten op welke externe instanties je een beroep kan doen voor vorming, antwoorden en advies en bij welke instanties je terecht kan voor een melding van een integriteitsschending.

Wanneer?

Je netwerk als API kan ondersteunend zijn bij:

- het opmaken van een beleid omtrent integriteit;
- het reageren op een vermoeden, onthulling of vaststelling van een integriteitsschending;
  - Om naar door te verwijzen.
  - Om zelf advies en informatie in te winnen.

Welke organisaties zijn er?

Dit is een selectie van 25 organisaties. Wil je gericht zoeken naar een organisatie die past bij jouw vraag? Bekijk alle opties voor chat, bellen en mailen op de pagina 'praat erover' via [Wat Wat \(https://www.watwat.be/praat-erover\)](https://www.watwat.be/praat-erover).

Alfabetische lijst met nuttige contacten

Nuttige contacten	Vorming	Advies/ Informatie	Hulpver- lening	Melding	Rechtsbij- stand	Bemidde- ling
101			X	X		
112			X	X		
1712		X				
1813		X				
Advocaat					X	
Alles over Pesten	X	X				
Alles over Seks		X				
Awel		X				
Bemiddeling in strafzaken						X

Fiche 8: Netwerk van de API

CAW		X	X			
Child Focus	X	X				
CLB		X	X			
De Ambrassade	X	X				
DSI Rode kruis			X			
Icoba	X	X				
JAC		X	X			
Justitiehuis		X			X	
Klachtenlijn Kinderrechten		X				
KIMIWA		X				
Moderator (slachtoffer-dader bemiddeling)						X
Nupraatikerover.be		X	X			
OverKop		X	X			
Parket				X		
Pimento	X	X				
Punt vzw		X				
Stop it Now! (I.T.E.R.)		X	X			
Tejo		X	X			
Tele-onthaal (106)		X				
Tumult	X	X				
tzitemzo		X				
Unia		X		X		
Universitair Forensisch Centrum			X			

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling & Vlaams Expertise Centrum Kindermishandeling	X	X	X	X		
Wel Jong		X				
Zorgcentra na Seksueel Geweld		X	X	X		

Hieronder vind je meer informatie over de organisaties per categorie.

Vorming

Alles over Pesten

Alles over Pesten bundelt bestaande, betrouwbare informatie over het thema pesten. Het biedt hulp aan kinderen/jongeren, leerkrachten, begeleiders, ouders en iedereen die omgaat met kinderen en jongeren. Hiervoor ontwikkelt Alles over Pesten het digitaal platform www.allesoverpesten.be. Het organiseert, coördineert en ondersteunt bestaande, vernieuwende en nieuwe campagnes.

Bel met Alles over Pesten via 0471 98 32 64

Chat met Alles over Pesten via het contactformulier

Mail met Alles over Pesten via info@kieskleurtegenpesten.be

Je vindt er onder andere wegwijzers voor begeleiders van jongeren, voor kinderen en jongeren zelf, en voor ouders. Verder ook de nieuwste cijfers over pesten, vormingen bij vormingspartners en hulpmiddelen voor een pestbeleid.

Child Focus

Child Focus is de Stichting voor vermiste en seksueel uitgebuite kinderen. Child Focus beheert het burgerlijk meldpunt voor beelden van seksueel misbruik van kinderen en heeft een aparte hulplijn over veilig internet.

Bel met Child focus via 116 000, 24/7 bereikbaar

Mail met Child focus, antwoord binnen 24u

ICOBA

Icoba staat voor Iedereen COmpetent in het Beheersen van Agressie en werd in 2004 door de sociale partners van het Sociaal Fonds voor de Vlaamse Opvoedings- en Huisvestingsinrichtingen boven de doopvont gehouden. Sinds september 2010 doet het Sociaal Fonds van de Vlaamse welzijns- en gezondheidssector ook een beroep op ICOBA.

ICOBA is een kennis en expertisecentrum voor deze twee sectoren. Ze stimuleren en ondersteunen organisaties om agressie structureel en integraal aan te pakken. Ze richten zich op agressie tegen medewerkers.

Op de website van ICOBA vindt je allerlei kennisdossiers, maar ook praktische tools terug rond agressie.

Meer informatie: www.icoba.be

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling

De VK's zijn een aanspreekpersoon voor alle mogelijke situaties van geweld op kinderen. Samen met de contactnemer schatten zij de ernst van de situatie en de noden in. Op basis daarvan wordt het vervolgtraject bepaald: ondersteunend optreden of de hulpverlening zelf organiseren en coördineren. De deskundigheid en kennis van de VK's wordt doorgegeven via vorming en opleidingen vanuit de VK's zelf en via deelname aan studiedagen en andere externe opleidingsvormen.

Elke Vlaamse provincie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling.

Vlaamse Expertise Centrum Kindermishandeling

Het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling (VECK) is door de Vlaamse overheid erkend als partnerorganisatie van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling voor de ondersteuning en ontwikkeling van de gepaste omgang met kindermishandeling in Vlaanderen.

Het VECK legt zich toe op het versterken van de aandacht voor en aanpak van kindermishandeling via:

- sensibilisering in de samenleving
- inhoudelijke en praktijkgerichte ondersteuning van de werking van personen en voorzieningen
- inhoudelijke en praktijkgerichte ondersteuning en ontwikkeling van de werking de Vertrouwenscentra Kindermishandeling

Advies & Informatie

1712

Professionele hulplijn voor vragen over geweld, misbruik en kindermishandeling. 1712 luistert, geeft advies en verwijst door.

1712 is een samenwerkingsverband tussen Vertrouwenscentra Kindermishandeling en CAW's.

Bel met 1712, gratis op 1712, maandag tot en met vrijdag van 9 tot 18 uur.

Chat met 1712, maandag tot en met donderdag van 13 tot 17 uur en van 18 tot 22 uur.

Mail met 1712, via webformulier, antwoord binnen 2 werkdagen.

Zelfmoord1813

Bij de Zelfmoordlijn1813 kan je 24/7 terecht om te praten.

Bel met Zelfmoord1813 op 1813, 24/7 bereikbaar.

Chat met Zelfmoord1813, elke dag van 17 tot 00 uur.

Mail met Zelfmoord1813, antwoord binnen 5 werkdagen.

Ook als je bezorgd bent om iemand kan je bij 1813 terecht voor informatie en leidraden om een gesprek te voeren met iemand. Je vindt deze informatie hier terug (<https://www.zelfmoord1813.be/ik-ben-bezorgd-om-iemand>)

Alles over Pesten

Alles over Pesten bundelt bestaande, betrouwbare informatie over het thema pesten. Het biedt hulp aan kinderen/jongeren, leerkrachten, begeleiders, ouders en iedereen die omgaat met kinderen en jongeren. Hiervoor ontwikkelt Alles over Pesten het digitaal platform www.allesoverpesten.be. Het organiseert, coördineert en ondersteunt bestaande, vernieuwende en nieuwe campagnes.

Bel met Alles over Pesten via 0471 98 32 64

Chat met Alles over Pesten via het contactformulier

Mail met Alles over Pesten via info@kieskleurtegenpesten.be

Je vindt er onder andere wegwijzers voor begeleiders van jongeren, voor kinderen en jongeren zelf, en voor ouders. Verder ook de nieuwste cijfers over pesten, vormingen bij vormingspartners en hulpmiddelen voor een pestbeleid.

Alles over Seks

Alles over seks is de informatiesite van **Sensoa**.

Surf naar allesoverseks.be

Awel

Awel luistert naar kinderen en jongeren.

Bel met Awel, gratis en anoniem op 102, maandag tot en met vrijdag van 16 tot 22 uur en zaterdag en zondag van 14 tot 22 uur. Het kan zijn dat je even in de wachtrij terecht komt.

Chat met Awel, maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 17 tot 22 uur, woensdag en zaterdag van 16 tot 22 uur. Het kan zijn dat je even in de wachtrij terecht komt.

Mail met Awel, antwoord binnen de 72u

Bezoek het forum van Awel, deel je verhaal met leeftijdsgenoten of reageer op het verhaal van iemand anders.

Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW)

Wanneer de betrokkenen bij een situatie van seksueel grensoverschrijdend gedrag of seksueel misbruik volwassenen zijn, kan men zich voor advies of hulp richten tot een Centrum voor Algemeen Welzijnswerk. De hulpverlener zal samen met de API nadenken over hoe je het probleem kan aanpakken, en je kan ook verder terecht voor opvolging.

Er zijn 11 CAW's in Vlaanderen en Brussel. In elke regio zijn er één of meer onthaalpunten waar men terecht kan voor informatie, advies, opvang, praktische hulp, crisishulp en begeleiding. Er is ook een specifiek onthaal voor jongeren (tot 25 jaar) in het jongerenadviescentrum (JAC).

Surf naar www.caw.be voor de contactgegevens van een centrum in de buurt. Kijk wanneer je met hen kan bellen, chatten, mailen of langsgaan.

Bel met CAW via 078/150.300, tijdens de kantooruren.

Child Focus

Child Focus is de Stichting voor vermiste en seksueel uitgebuite kinderen. Child Focus beheert het burgerlijk meldpunt voor beelden van seksueel misbruik van kinderen en heeft een aparte hulplijn over veilig internet.

Bel met Child focus via 116 000, 24/7 bereikbaar

Mail met Child focus, antwoord binnen 24u

CLB

Hier kunnen kinderen en jongeren terecht om te praten over hoe ze zich voelen thuis of op school, praten over hun studies, gezondheid of medisch onderzoek.

Bel, Mail of ga langs het CLB van jouw school

CLB-Chat, maandag, dinsdag en donderdag van 17 tot 21u en woensdag van 14 tot 21 uur. Tijdens schoolvakanties van maandag tot en met donderdag van 14 tot 21 uur. (<https://www.clbchat.be/>)

ICOBA

Icoba staat voor Iedereen COmpetent in het Beheersen van Agressie en werd in 2004 door de sociale partners van het Sociaal Fonds voor de Vlaamse Opvoedings- en Huisvestingsinrichtingen boven de doopvont gehouden. Sinds september 2010 doet het Sociaal Fonds van de Vlaamse welzijns- en gezondheidssector ook een beroep op ICOBA.

ICOBA is een kennis en expertisecentrum voor deze twee sectoren. Ze stimuleren en ondersteunen organisaties om agressie structureel en integraal aan te pakken. Ze richten zich op agressie tegen medewerkers.

Op de website van ICOBA vindt je allerlei kennisdossiers, maar ook praktische tools terug rond agressie.

Meer informatie: www.icoba.be

Jongeren Advies Centrum (JAC) - Jongeren aanbod van het CAW.

Het JAC helpt jongeren tussen 12 en 25 jaar met al hun vragen en problemen. Jongeren kunnen met het JAC contact opnemen via www.jac.be.

Bel met JAC via 0800 13 500, gratis, van maandag tot en met vrijdag, van 9 tot 17 uur.

Chat met JAC, van maandag tot en met vrijdag, van 13 tot 19 uur.

Mail met JAC, je krijgt antwoord binnen de 3 werkdagen.

Ga langs bij JAC, zoek een JAC in je buurt. Een JAC hulpverlener luistert graag naar je verhaal.

Justitiehuis – advies /informatie en rechtsbijstand

Als je te maken krijgt met een gerechtelijke procedure en je bent op zoek naar informatie of advies, dan kan je bij een Justitiehuis terecht voor juridische eerstelijns hulp. Een justitiehuis stelt justitieassistenten en advocaten ter beschikking die je raad kunnen geven bij jouw juridisch probleem. De dienst slachtofferonthaal kan tussenkomen zodat je, als slachtoffer of als naastbestaande van het slachtoffer, de nodige aandacht krijgt tijdens de hele gerechtelijke procedure (vanaf de indiening van de klacht tot de strafuitvoering) en zodat je je rechten kan doen gelden. Elk gerechtelijk arrondissement heeft een of meer justitiehuisen. Meer informatie via www.justitiehuisen.be

Klachtenlijn Kinderrechten

Heb je een klacht over kinderrechten? De Klachtenlijn van het kinderrechtencommissariaat bemiddelt wanneer de klacht niet opgelost geraakt.

Bel met Klachtenlijn Kinderrechten via 0800 20 808, maandag tot en met vrijdag van 9 tot 17 uur, vrijdag en schoolvakanties van 9 tot 16 uur.

Mail met Klachtenlijn Kinderrechten, antwoord binnen 5 werkdagen.

Nupraatikerover.be

Nupraatikerover.be is een chatbox voor minderjarigen die vragen hebben over of slachtoffer zijn van mishandeling, verwaarlozing of seksueel geweld.

Nupraatikerover.be is een initiatief van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling.

Chat met Nupraatikerover.be, maandag, dinsdag en donderdag van 19 tot 22 uur, woensdag van 14 tot 22 uur. Niet bereikbaar op feestdagen.

Mail met Nupraatikerover.be

OverKop

Een OverKop-huis is een veilige plek waar kinderen en jongeren ook professionele therapeutische hulp krijgen.

Chat met OverKop, via de online chat, bereikbaar tussen 18 en 22 uur, behalve op zon- en feestdagen.

Ga langs bij OverKop in 1 van de 30 OverKop-huizen

Stop it Now!

Stop it Now! biedt ondersteuning aan mensen met pedofiele gevoelens en hun naasten. Stop it Now! biedt een luisterend oor, informatie, advies en ondersteuning aan personen die zich zorgen maken over hun gevoelens of gedrag naar minderjarigen, alsook aan hun naasten.

Stop it Now! is een initiatief van I.T.E.R. een ambulante centrum voor preventie, begeleiding en behandeling van grensoverschrijdend gedrag.

Bel met Stop it Now! via 0800 200 50, dinsdag 15 tot 19 uur, woensdag 9.30 tot 12.30, vrijdag 12 tot 15 uur.

Chat met Stop it Now! dinsdag van 15 tot 19 uur.

Mail met Stop it Now!

TEJO

TEJO biedt therapeutische begeleiding, anoniem en gratis, met of zonder afspraak aan jongeren tussen 10 en 20 jaar.

Ga langs bij TEJO, vind een TEJO in je buurt voor gratis therapeutische hulp.

Tele-onthaal

Tele-onthaal is dag en nacht beschikbaar voor kleine en grote zorgen.

Bel met Tele-onthaal, gratis op 106, 24/7 bereikbaar.

Chat met Tele-onthaal, maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag en zaterdag van 18 tot 23 uur, woensdag en zondag van 15 tot 23 uur.

tZitemzo

tZitemzo geeft informatie en advies over Kinderrechten in het algemeen en over het Belgisch jeugdrecht in het bijzonder aan kinderen, jongeren en volwassenen.

Bel met tZitemzo via 09 233 65 65, dinsdag en donderdag van 17 tot 19 uur, woensdag van 10 tot 17 uur.

Chat met tZitemzo, dinsdag en donderdag van 17 tot 19 uur, woensdag van 10 tot 17 uur.

Mail met tZitemzo, via contactformulier.

Ga langs bij tZitemzo in Gent op woensdag tussen 14 en 17 uur.

Unia

Unia is een onafhankelijke openbare instelling die discriminatie bestrijdt en gelijke kansen bevordert.

Bel met Unia via 0800 12 800, maandag en vrijdag van 9 tot 12.30 uur, dinsdag, woensdag en donderdag van 9 tot 12.30 uur en 13.30 tot 17 uur.

Mail met Unia, via het contactformulier.

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling

De VK's zijn een aanspreekpersoon voor alle mogelijke situaties van geweld op kinderen. Samen met de contactnemer schatten zij de ernst van de situatie en de noden in. Op basis daarvan wordt het vervoltraject bepaald: ondersteunend optreden of de hulpverlening zelf organiseren en coördineren. De deskundigheid en kennis van de VK's wordt doorgegeven via vorming en opleidingen vanuit de VK's zelf en via deelname aan studiedagen en andere externe opleidingsvormen.

Elke Vlaamse provincie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling.

Vlaamse Expertise Centrum Kindermishandeling

Het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling (VECK) is door de Vlaamse overheid erkend als partnerorganisatie van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling voor de ondersteuning en ontwikkeling van de gepaste omgang met kindermishandeling in Vlaanderen.

Het VECK legt zich toe op het versterken van de aandacht voor en aanpak van kindermishandeling via:

- sensibilisering in de samenleving
- inhoudelijke en praktijkgerichte ondersteuning van de werking van personen en voorzieningen
- inhoudelijke en praktijkgerichte ondersteuning en ontwikkeling van de werking de Vertrouwenscentra Kindermishandeling

Wel Jong

Wel Jong is een jeugdorganisatie voor en door jongeren die willen bouwen aan een gelijkwaardige samenleving. Hun missie is dat iedereen zichzelf kan zijn in hun lichaam, seksualiteit en genderbeleving.

Bel met Wel Jong via 09 335 41 87.

Chat met Wel Jong via het contactformulier.

Mail met Wel Jong via info@weljong.be.

Zorgcentra na Seksueel Geweld

In elke provincie is een hulpcentra voor slachtoffers van seksueel geweld. In de centra werken hulpverleners samen met politie en justitie. Alle hulp komt dus samen op één plaats.

Bel met Zorgcentra na Seksueel Geweld

Mail met Zorgcentra na Seksueel Geweld

Ga langs bij Zorgcentra na Seksueel Geweld, 24/7 bereikbaar

Ondersteuning voor API's

De Ambrassade

De Ambrassade, bureau voor jonge zaken, is:

- een expertisecentrum voor alles wat te maken heeft met het jeugdwerk, jeugdinformatie en jeugdbeleid
- een ondersteunings- en netwerkorganisatie voor het hele jeugdwerk in Vlaanderen en Brussel
- de coördinator voor jeugdinformatie in Vlaanderen
- de schakel organisatie tussen het jeugdwerk, andere beleidsdomeinen die impact hebben op kinderen en jongeren (onderwijs, welzijn, werk, onderwijs, ...), en beleidsmakers
- de katalysator achter de Vlaamse Jeugdraad, de officiële adviesraad voor de Vlaamse Regering over alle domeinen die kinderen, jongeren en hun organisaties in Vlaanderen aanbelangen.

Bij De Ambrassade (Lore Van Dongen) kan je terecht met vragen over de Aanspreekpersonen Integriteit, maar ook als API kan je hierbij terecht met vragen over specifieke situaties, problemen...

- Meer informatie: www.ambrassade.be of [02 551 13 50](tel:025511350)

Pimento

De jongeren van vandaag zijn de schouders die morgen onze samenleving moeten dragen. Reden te meer om ze de aandacht te geven die ze verdienen. Als kenniscentrum binnen het netwerk Chirojeugd Vlaanderen gelooft Pimento sterk in levenslang groeien. Hun specialiteit: precies daarvoor de ideale omgeving en invulling creëren!

Op basis van onderzoek en jarenlange kennis en ervaring bieden ze een grote diversiteit aan werk- en spelvormen, die kinderen en jongeren in staat stellen om zichzelf en anderen beter te leren kennen, inschatten en waarderen. Ze doorbreken stereotypes, taboes en grenzen. Omgaan met intimiteit, hechtere klasgroepen of teams creëren, grensoverschrijdend of pestgedrag voorkomen, ...

Ze beschikken over een divers arsenaal aan interactieve werkvormen, die ze flexibel inzetten om bij elk individu en elke groep de best mogelijke respons naar boven te brengen. Zo hopen ze iedereen te versterken die er voor kiest om ten dienste van kinderen en jongeren te werken!

- Meer informatie: www.pimento.be of 03 336 99 99

Tumult

Het doel van Tumult is 'Kinderen en jongeren ervaren geen uitsluiting meer'. Dit bereiken we door in te zetten op talent voor samen leven, waarbij kinderen en jongeren op een constructieve manier leren omgaan met verschil, een gelijkwaardige houding en zich goed in hun vel voelen. Hierop zetten we in tijdens onze activiteiten met, door en voor kinderen en jongeren.

Daarnaast dient de samenleving een volwaardige plek te zijn voor kinderen en jongeren. Daarom zetten we in op het ondersteunen van begeleiders van kinderen en jongeren en versterken we hen in thema's zoals pesten, agressie, conflict en diversiteit.

- Meer informatie: www.tumult.be of 015 43 56 96

Hulpverlening

101 of 112

Bij een levensbedreigende situatie: bel de politie op het nummer 101.

Heb je dringend medische hulp nodig, bel dan onmiddellijk het alarmnummer 112.

Ken je de **112-app**? Dat is één app voor ambulance, brandweer en politie. Je kiest in de app welke hulpdienst je wilt bereiken. Ze weten direct waar je bent, dus ze kunnen ook sneller bij jou geraken.

Bel met 112, gratis op 112, 24/7 bereikbaar

Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW)

Wanneer de betrokkenen bij een situatie van seksueel grensoverschrijdend gedrag of seksueel misbruik volwassenen zijn, kan men zich voor advies of hulp richten tot een Centrum voor Algemeen Welzijnswerk. De hulpverlener zal samen met de API nadenken over hoe je het probleem kan aanpakken, en je kan ook verder terecht voor opvolging.

Er zijn 11 CAW's in Vlaanderen en Brussel. In elke regio zijn er één of meer onthaalpunten waar men terecht kan voor informatie, advies, opvang, praktische hulp, crisishulp en begeleiding. Er is ook een specifiek onthaal voor jongeren (tot 25 jaar) in het jongerenadviescentrum (JAC).

Surf naar www.caw.be voor de contactgegevens van een centrum in de buurt. Kijk wanneer je met hen kan bellen, chatten, mailen of langsgaan.

Bel met CAW via 078/150.300, tijdens de kantooruren.

CLB

Hier kunnen kinderen en jongeren terecht om te praten over hoe ze zich voelen thuis of op school, praten over hun studies, gezondheid of medisch onderzoek.

Bel, Mail of ga langs het CLB van jouw school

CLB-Chat, maandag, dinsdag en donderdag van 17 tot 21u en woensdag van 14 tot 21 uur. Tijdens schoolvakanties van maandag tot en met donderdag van 14 tot 21 uur. (<https://www.clbchat.be/>)

DSI, Rode Kruis – groepsdebriefing, psychosociale opvang

Mensen die getroffen zijn door een schokkende gebeurtenis hebben nood aan psychosociale opvang. Bijvoorbeeld bij een brand in een appartementsgebouw, een ongeval op jeugdkamp ... DSI biedt hulp aan iedereen: gewonden, niet-gewonden, ongeruste familieleden en betrokken hulpverleners.

DSI kan een groepsdebriefing opzetten, hierbij volgen ze een gestructureerd gesprek waarbij de verschillende puzzelstukjes worden samengelegd tot een volledige ervaring voor de deelnemers, worden reacties besproken en genormaliseerd. Ook de huidige impact wordt nagegaan en toekomstgericht worden tips en vraagstukken meegenomen om de werking bij incidenten verder te verbeteren.

Bel met DSI via 015 44 33 22

**Rode Kruis
Vlaanderen**

Surf naar <https://www.rodekruis.be/wat-doen-we/hulpverlening/hulp-bij-rampen/>

Jongeren Advies Centrum (JAC) - Jongeren aanbod van het CAW.

Het JAC helpt jongeren tussen 12 en 25 jaar met al hun vragen en problemen. Jongeren kunnen met het JAC contact opnemen via www.jac.be.

Bel met JAC via 0800 13 500, gratis, van maandag tot en met vrijdag, van 9 tot 17 uur.

Chat met JAC, van maandag tot en met vrijdag, van 13 tot 19 uur.

Mail met JAC, je krijgt antwoord binnen de 3 werkdagen.

Ga langs bij JAC, zoek een JAC in je buurt. Een JAC hulpverlener luistert graag naar je verhaal.

Nupraatikerover.be

Nupraatikerover.be is een chatbox voor minderjarigen die vragen hebben over of slachtoffer zijn van mishandeling, verwaarlozing of seksueel geweld.

Nupraatikerover.be is een initiatief van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling.

Chat met Nupraatikerover.be, maandag, dinsdag en donderdag van 19 tot 22 uur, woensdag van 14 tot 22 uur. Niet bereikbaar op feestdagen.

Mail met Nupraatikerover.be

OverKop

Een OverKop-huis is een veilige plek waar kinderen en jongeren ook professionele therapeutische hulp krijgen.

Chat met OverKop, via de online chat, bereikbaar tussen 18 en 22 uur, behalve op zon- en feestdagen.

Ga langs bij OverKop in 1 van de 30 OverKop-huizen

Stop it Now!

Stop it Now! biedt ondersteuning aan mensen met pedofiele gevoelens en hun naasten. Stop it Now! biedt een luisterend oor, informatie, advies en ondersteuning aan personen die zich zorgen maken over hun gevoelens of gedrag naar minderjarigen, alsook aan hun naasten.

Stop it Now! is een initiatief van I.T.E.R. een ambulante centrum voor preventie, begeleiding en behandeling van grensoverschrijdend gedrag.

Bel met Stop it Now! via 0800 200 50, dinsdag 15 tot 19 uur, woensdag 9.30 tot 12.30, vrijdag 12 tot 15 uur.

Chat met Stop it Now! dinsdag van 15 tot 19 uur.

Mail met Stop it Now!

TEJO

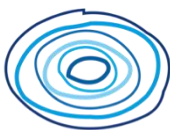
TEJO biedt therapeutische begeleiding, anoniem en gratis, met of zonder afspraak aan jongeren tussen 10 en 20 jaar.

Ga langs bij TEJO, vind een TEJO in je buurt voor gratis therapeutische hulp.

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling

De VK's zijn een aanspreekpersoon voor alle mogelijke situaties van geweld op kinderen. Samen met de contactnemer schatten zij de ernst van de situatie en de noden in. Op basis daarvan wordt het vervolgetraject bepaald: ondersteunend optreden of de hulpverlening zelf organiseren en coördineren.

De deskundigheid en kennis van de VK's wordt doorgegeven via vorming en opleidingen vanuit de VK's zelf en via deelname aan studiedagen en andere externe opleidingsvormen.

VERTROUWENS
CENTRUM
KINDERMISHANDELING

Elke Vlaamse provincie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling.

Zorgcentra na Seksueel Geweld

In elke provincie is een hulpcentra voor slachtoffers van seksueel geweld. In de centra werken hulpverleners samen met politie en justitie. Alle hulp komt dus samen op één plaats.

Bel met Zorgcentra na Seksueel Geweld

Mail met Zorgcentra na Seksueel Geweld

Ga langs bij Zorgcentra na Seksueel Geweld, 24/7 bereikbaar

- ZSG Antwerpen: 03/436 80 50, zsg@uza.be, Zorghotel Drie Eiken (+0), UZA-campus, Drie Eikenstraat 655, 2650 Edegem
- ZSG Leuven: 016 34 11 11, zsg@uzleuven.be, Herestraat 49, 3000 Leuven. www.uzleuven.be/zsg
- ZSG Limburg: 089/80.81.00, zsglimburg@zol.be, Synaps Park 2050 - bus C, 3600 GENK, ZOL Genk, campus Sint-Jan is bereikbaar via 'Stadslijn G2'. Ook busdienst '45' passeert het ziekenhuis.
- ZSG Oost-Vlaanderen (Gent): 09/332.80.80, zsg@uzgent.be, bereikbaar via Ingang 26 C op het UZ Gent, C. Heymanslaan 10, 9000 Gent, tram 4 (eindhalte UZ), bus 5 (halte UZ)
- ZSG West-Vlaanderen (Roeselare): 051/23 80 80, zsg@azdelta.be, AZ Delta, campus Rumbeke, Ingang Oost, Deltalaan 1, 8800 Roeselare
- ZSG Brussel/CPVS Bruxelles: 02/535.45.42, CPVS@stpierre-bru.be, bereikbaar via Rue Haute 320, 1000 Brussel, Métro 2 et 6: station Porte de Hal, Pré- métro: 3 - 4 - 51 arrêt Porte de Hal, Bus: 27,48 arrêt Saint-Pierre/Porte de Hal, Bus De Lijn et TEC: Saint-Gilles (Porte de Hal/Blaes)
- CPVS Charleroi: 071/92.41.00, CPVS@chu-charleroi.be, 100, Chaussée de Bruxelles, 6042 Lodolinsart; Metro : Marie Curie, Bus : 50 en 172
- CPVS Liège: 04/367.93.11, cpsv@chuliege.be, bereikbaar via de spoeddienst van CHU Liège, Urgences des Bruyères, Rue de Gaillarmont 600, à 4032 Chênée, 4000 Liège

Melding

101 of 112

Bij een levensbedreigende situatie: bel de politie op het nummer 101.

Heb je dringend medische hulp nodig, bel dan onmiddellijk het alarmnummer 112.

Ken je de **112-app**? Dat is één app voor ambulance, brandweer en politie. Je kiest in de app welke hulpdienst je wilt bereiken. Ze weten direct waar je bent, dus ze kunnen ook sneller bij jou geraken.

Bel met 112, gratis op 112, 24/7 bereikbaar

Politie – melding/klacht

Een aangifte van een geval van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag of seksueel misbruik, of het indienen van een klacht (i.e. aangifte door het slachtoffer) kan bij de lokale politie. Dit hoeft niet in de woonplaats te gebeuren. Als slachtoffer van een misdrijf is de politie meestal de eerste dienst waarmee u in contact komt, ofwel omdat de politie naar de plaats van het misdrijf komt, ofwel omdat u naar het politiekantoor gaat om aangifte te doen.

De politie staat in voor de eerste opvang. Elke politieambtenaar heeft de taak om slachtoffers gepast op te vangen, een eerste bijstand te geven en te informeren. Deze eerste opvang en bijstand kunnen heel praktisch zijn zoals: zorgen voor medische hulp of familie en verwanten verwittigen. De politieambtenaar kan, indien nodig, ook een beroep doen op de dienst politionele slachtofferbejegening. De politieambtenaar en de dienst politionele slachtofferbejegening kunnen u doorverwijzen naar gespecialiseerde diensten, bijvoorbeeld een dienst slachtofferonthaal van een justitiehuis voor ondersteuning tijdens de hele procedure of een dienst slachtofferhulp voor verdere psychosociale hulp (zie CAW's). De politie is wettelijk verplicht elk misdrijf te melden aan de procureur des Konings (zie hieronder).

- In noodsituaties bel je de politie op het noodnummer 101.
- Via de website www.politie.be kan je de contactgegevens van de politiezones opzoeken.

Parquet van de procureur des Konings (lokaal Parquet) – melding/klacht

België is opgedeeld in gerechtelijke arrondissementen. In deze arrondissementen bevindt zich een parquet (of openbaar ministerie) met aan het hoofd de procureur des Konings. Na een aangifte van een misdrijf bij de politie, wordt de procureur des Konings ingelicht. Een aangifte van een geval van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag of (seksueel) misbruik kan ook rechtstreeks bij het parquet.

- De contactgegevens van de parketten vind je via www.om-mp.be (onder contact).

Rechtsbijstand

Advocaat / Jeugdadvocaat - rechtsbijstand

Een advocaat staat je bij met raad en daad. Letterlijk.

Enkele voorbeelden: Een advocaat kan adviseren bij een juridisch probleem. Een advocaat kan je bijstaan als bemiddelaar om problemen op een vertrouwelijke en vrijwillige manier op te lossen. Een advocaat helpt je wegwijst te raken in de steeds complexere regels van ons maatschappelijk leven. Een advocaat voert het proces voor de rechtbank en treedt op als woordvoerder voor mensen wier rechten bedreigd worden. Advocaten kunnen pleiten voor alle Belgische en Europese rechtbanken en voor alle fiscale, administratieve en tuchtinstanties.

Voor eerstelijnsbijstand (het geven van juridische informatie, een eerste juridisch advies of de verwijzing naar een gespecialiseerde instantie of organisatie) en tweedelijnsbijstand (een pro-Deadvocaat) van een dader of een slachtoffer kan men geheel of gedeeltelijk kosteloos een beroep doen op een advocaat.

- Meer informatie op www.advocaat.be

De Unie van Jeugdadvocaten heeft tot doel juridisch advies en bijstand geven aan kinderen en jongeren, de rechten van verdediging bewaken van minderjarige slachtoffers of verdachten en permanenties van gespecialiseerde jeugdadvocaten te realiseren bij alle familie- en jeugdrechtbanken, voor eerste- en tweedelijns juridische bijstand voor kinderen en jongeren.

- Meer informatie op www.jeugdadvocaat.be

Justitiehuis – advies /informatie en rechtsbijstand

Als je te maken krijgt met een gerechtelijke procedure en je bent op zoek naar informatie of advies, dan kan je bij een Justitiehuis terecht voor juridische eerstelijns hulp. Een justitiehuis stelt justitieassistenten en advocaten ter beschikking die je raad kunnen geven bij jouw juridisch probleem. De dienst slachtofferonthaal kan tussenkomen zodat je, als slachtoffer of als naastbestaande van het slachtoffer, de nodige aandacht krijgt tijdens de hele gerechtelijke procedure (vanaf de indiening van de klacht tot de strafuitvoering) en zodat je je rechten kan doen gelden. Elk gerechtelijk arrondissement heeft een of meer justitiehuizen.

- Meer informatie via www.justitiehuizen.be

Bemiddeling

Bemiddeling in strafzaken – bemiddeling

De procureur des Konings probeert via een bemiddeling in strafzaken een conflict te regelen zonder de tussenkomst van de rechter. Deze persoon brengt de dader en het slachtoffer samen en probeert tot een regeling te komen om het conflict op te lossen en de schade te herstellen. De dossiers worden geselecteerd door de parketmagistraat. Zowel de dader als het slachtoffer zijn vrij om wel of niet deel te nemen aan de procedure.

- Meer informatie via een Justitiehuis op www.justitiehuizen.be

Slachtoffer/daderbemiddeling – bemiddeling

Wie betrokken is bij een strafrechtelijk dossier (als slachtoffer of dader, maar ook als familielid of hulpverlener) kan herstelbemiddeling vragen. Bij herstelbemiddeling gaan slachtoffer en dader, rechtstreeks of onrechtstreeks, met de hulp van een neutrale persoon het gesprek aan over de feiten, de achtergronden, de betekenis en de gevolgen van een misdrijf. De bemiddeling gebeurt vrijwillig en vertrouwelijk en wordt begeleid door bemiddelingsdiensten, erkend door de minister van Justitie.

Als een minderjarige pleger betrokken is, zijn er de diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandelingen, kortweg HCA-diensten, met een ambulante aanbod dat uitsluitend gericht is op minderjarige delictplegers. HCA omvat 4 werkvormen: slachtoffer-dader bemiddeling, herstelgericht groepsoverleg, gemeenschapdienst en leerproject. Bemiddeling is een communicatieproces tussen de minderjarige verdachte, zijn ouders en de benadeelden, begeleid door een onpartijdige derde, met het oog op het herstel van de materiële en relationele gevolgen van de feiten.

- Meer informatie via www.moderator.be
- HCA diensten: www.jongerenwelzijn.be/contact/voorzieningen/